

Academia Bârlădeană

Anul XXIV, 4(69), Trimestrul 4, 2017

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

Majestatea Sa REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI a trecut la cele veșnice !...

LA VATRA RECE

Viorel Mărginean, Peisaj

Oblonitu-mi-a fereastra
Gerul, cu-a lui flori de gheață,
Și, în toată casa asta,
Eu sunt singura viață.

Dac-ar fi un foc în sobă,
Mi-ar părea că suntem doi,
Aș mai sta cu el de vorbă,
Mai uitând cele nevoi ;

Ne-am pricepe-nde noi plânsul,
Eu cenușă – el scânteii,
Câte nu mi-ar spune dânsul
Din poveștile cu zmei!

Anevoie vremea trece
Când urâtul greu te-apasă.
Ce ursuză-i vatra rece!
Parc-aș sta c-un mort în casă.

A. VLAHUȚĂ

CUPRINS

• <i>In Memoriam: Un Mare Rege a trecut în istorie: Mihai I al României</i>	3
<i>Jean D'ormesson</i>	4
• Emil TUDOR, <i>Întoarcere către adolescență</i>	5
• C. D. ZELETIN, <i>Carte-n dar de Crăciun: interviu cu autorul și fragmente din „Arderea manuscriselor” („Epilog”)</i>	10
• Theodor CODREANU, <i>Mihai sau Mihail Eminescu ?</i>	12
• Mircea COLOȘENCO, <i>Nicolae Labiș. „Cântec pământesc” în viziune metafizică. Labiș inedit</i>	14
• Elena MONU, <i>Case istorice din Bârlad. Casa Kostaki Epureanu-Emandi</i>	16
• Petruș ANDREI, <i>Un regal al aforismului la Tecuci</i>	18
• Ioan DĂNILĂ, <i>Cultură și istorie</i>	20
• Simion BOGDĂNESCU, <i>Steaua Naumiană</i>	21
• Mircea COLOȘENCO, <i>Diplomatul cărturar Sicu V. Macovei - poet în vremuri de restriște</i>	22
• Petru DIMOFTE, <i>Florile altora în siajul navei</i>	25
• Proze: Teodor OANĂ, <i>Paris, bulevarde, piețe...</i>	27
Roxana GALAN, <i>Pagină de jurnal</i>	28
Emanoil STERESCU, <i>Pârleazul - cuvânt pe cale de dispariție</i>	29

VIATA ACADEMIEI

(octombrie - decembrie)

Vineri, 6 octombrie 2017, la Tecuci, s-a desfășurat a doua zi a Festivalului internațional al aforismului, inițiat de scriitorul Vasile Ghica, la care au participat șase membri ai Academiei Bârlădene: Lina și Theodor Codreanu, Livia și Petruș Andrei (autorul cronicii evenimentului publicată în numărul de față al revistei, la pp. 18-19), Mihaela Tudor și Elena Popoiu. În acest cadru festiv, poetul Petruș Andrei a primit diploma pe anul 2015, răsplătind antologia sa de versuri pentru premiul „Naji Naaman”.

Sâmbătă, 14 octombrie 2017, ora 11, la sediul nostru din str. Republicii nr. 235, s-a desfășurat cea de-a doua reuniune academică de toamnă. Elena Monu a deschis prima parte cu prezentarea unei cărți despre Bârlad recent apărute: ediția a doua, revăzută,

Elena Monu prezentând cartea

a romanului *Strâmba* de Sergiu Brandea. „Admirabilă carte despre Bârladul de altădată”, cum o definește criticul ieșean Ioan Holban, *Strâmba* este deopotrivă

Gruia Novac - cuvânt despre autor

roman, carte de memorialistică, dar și importantă sursă de informații despre Bârladul dinaintea și de după al doilea război mondial, a subliniat Elena Monu, care a oferit celor interesați exemplare donate de autor. Prefața la prima ediție a romanului a fost semnată de prof. Gruia Novac, care, prezent la reuniune, a evidențiat calitățile de literat și de memorialist ale autorului, bârlădean stabilit în Israel, dar rămas atașat de locurile natale. Precumpănitoare în impresia pe care romanul (altminteri prea puțin încadrabil canoanelor genului) o face asupra cititorului sunt – îl cităm pe prof. Gruia Novac: „sentimentul de admirație pentru

orașul natal, pentru oamenii lui și, mai ales, încrederea în viață și prieteni”. În a doua parte a manifestării, Elena Popoiu, responsabilă de număr, alături de redactorul șef, Sergiu Coloșenco, prezintă revista „Academia Bârlădeană” 3(68)/2017, spicuiind din conținutul dens. Astfel, la rubrica „Aniversări”, revista îi omagiază pe poetul George Tutoveanu, la 145 de ani de la naștere și 60 de la moarte, și pe pictorul Dimitrie Hârlescu, născut în același an cu poetul; paginile dedicate celor doi cuprind texte de Grigore Sălceanu, C.D.Zeletin, Traian Nicola. Sub semnătura venerabilei doamne Veronica Moroșanu, membră

Poetul Petruș Andrei

a Academiei Bârlădene, colaboratoare și cititoare fidelă a revistei, găsim în revistă și o evocare a neamului Galin, originar din Bucovina, care a dat României remarcabile personalități.

UN MARE REGE a trecut în istorie: MIHAI I al ROMÂNIEI

Ne trăim întârziat - dacă nu chiar tardiv - clipa istorică pe care am lăsat-o să treacă pe lângă noi. În ceas ultim ne reunim în jurul unui ceremonial cernit, încercând să dovedim măcar că știm să ne luăm rămas bun...

Regele Mihai I ne-a iubit. Ne-a fost aproape și a iubit țara și din exilul ce părea perpetuu.. A trăit depărtarea și nerecunoștința cu demnitate, răbdare, toleranță și stăpânire de sine. Din copilărie, de la prima înscăunare, a avut de îndurat dureri și griji nemăsurate, iar tinerețea i-a fost plină de încercări și momente de cumpănă. A purtat pe tânăr creștet Coroana de Oțel a lui Carol I, supraviețuind, sobru și demn, până în

acest decembrie cernit, unor vremuri de grea restriște: al Doilea Război Mondial și divizarea Europei prin ruperea de Lumea liberă a țărilor - între care și Țara sa - comunizate forțat. Alegerile pe care le-a făcut în situații pe muchie de cuțit i-au fost mereu conduse de gândul la români.

Abdicarea din urmă cu 70 de ani, însemnând iscălitura pe un text compus și impus cu cinism de comuniști, s-a însoțit de mincinoasa idee insinuată perfid în mințile românilor privind averile pe care le-ar fi luat cu sine familia regală în trenul spre exil. Ar trebui să ne bântuie conștiințele, *in aeternum*, imaginea, de nesuportat în tragismul ei, a peronului de gară, unde ostașilor aliniați li s-a ordonat să stea cu spatele la Regele lor obligat să-și părăsească țara! Monarhiei, călăuzită de principiul *Nihil sine Deo*, i-a luat locul - total neconstituțional - un regim fals democratic însemnând, în fapt, sacrificarea ori îndepărtarea elitelor, a tradițiilor. Români au trăit patru decenii o vreme a oamenilor fără personalitate, cum o definea Majestatea sa, o vreme fără Dumnezeu și plină de tragisme de inspirație bolșevică.

Oamenii demni nu pot fi atinși de umbra umilinței...

Regele Mihai și Regina Ana au îndurat viața în exil lucrând și dedicându-se familiei, fără a slăbi nicio clipă legătura de cuget și suflet cu România.

Spre onoarea lor, românii care-și cunosc istoria nu și-au uitat Regele. Care n-a încetat să dorească să se întoarcă spre ei, la ei. I-au fost închise, cu teamă lașă, porțile Țării sale, chiar și după 1989, chiar și după mai mult decât entuziasta primire pe care i-a făcut-o marea de români în 1992!

Când s-a întors, în sfârșit, a socotit de la sine înțeles să se dăruiască țării, și-a împlinit, nouă îndatorire, misiunea de a contribui, prin numele și prestața sa,

la integrarea României între statele reunite ale Uniunii Europene și în NATO.

Și ne-a mai lăsat Regele nostru, prin absolutul onoarei și prin cuvântul său totdeauna bine gândit și cumpănit, exemplar prin echilibru și înțelepciune, un *Testament spiritual* ce va înfrunta cu siguranță nu doar trecerea timpului, ci și nevoia noastră de a ne recupera istoria.

Am învățat de la Majestatea Sa, Regele Mihai I:

- *Nu putem avea viitor fără a respecta trecutul nostru.*
- *Democrația și libertățile nu sunt câștigate pentru totdeauna. Nicio izbândă nu este eternă. Omul își câștigă în fiecare zi dreptul de a avea un «mâine». Țara își redobândește, cu fiecare generație, privilegiul de a continua să existe.*
- *Coroana regală nu este un simbol al trecutului, ci o reprezentare unică a independenței, suveranității și unității noastre. Coroana a consolidat România prin loialitate, curaj, respect, seriozitate și modestie... Ea ocrotește și întruchiează ființa națională. Ea a continuat să existe, timp de un secol și jumătate, în ciuda unor nelegiuiri și greutăți de neimaginat... Din cei 150 de ani ai Coroanei, aproape 100 i-am trăit personal. Toate acestea mă îndreptățesc să spun tinerilor noștri: Timpul României voastre a început...*
- *Lumea de mâine nu poate exista fără morală, fără credință și fără memorie.*
- *Nu văd România de astăzi ca pe o moștenire de la părinții noștri, ci ca pe o țară pe care am luat-o cu împrumut de la copiii noștri.*

Să ne ridicăm la înălțimea profetică a acestei gnome ce ilustrează cu adevărat regalitatea gândirii !

JEAN D'ORMESSON

S-a stins o voce distinctă a literaturii și gândirii veacului: scriitorul francez Jean d'Ormesson ne-a părăsit în noaptea de 5/6 decembrie, la vârsta de 92 de ani. Era fiul diplomatului André d'Ormesson, ambasador în anii '30 la București, unde viitorul scriitor și-a petrecut câțiva ani ai copilăriei, deprinzând destul de bine limba română. Franța a pierdut un *Nemuritor*: membru al Academiei Franceze din 1973, era cel mai cunoscut dintre academicieni și cel mai iubit de către francezi. Romancier, eseist și jurnalist de talie (editorialist și director al celebrului *Le Figaro*), Jean d'Ormesson este autorul unei opere așezată sub semnul profuziunii, în care stau alături mari fresce istorice imaginare și eseuri filozofice, toate scrise într-o formă nouă ținând deopotrivă de eseu, de convorbire, de confesiune și de povestire.

Menționăm romanele: *La Gloire de l'Empire/ Gloria Imperiului* (1971), *Au plaisir de Dieu/ După voia Domnului* (1974), *Histoire du Juif errant/ Povestea jidovului rătăcitor* (1991). Și alte două cu titluri-testament: *Un jour je m'en irai sans en avoir tout dit/ Voi pleca-ntr-o zi fără să fi spus tot* (2013) și *Je dirai malgré tout que cette vie fut belle/ Și totuși voi spune că viața a fost frumoasă* (2016).

„O ființă toată numai lumină“, „o grație luminoasă, contaminantă, prin care și-a cucerit cititorii ce vedeau în el un antidot la cenușii zilelor“, l-a definit, emoționat și emoționant, președintele Emmanuel Macron în discursul național omagial, din care mai reținem: „Coborând cu ușurință în miezul vieții în căutarea materiei revigorante și universale a cărții, în care oricine și-ar recunoaște condiția și s-ar consola pentru contradicțiile sale“, Jean d'Ormesson a „inventat, o relație anume, o proximitate în umanitate care îi era proprie.“

Este important să spunem și că, în anii grei ai izolării noastre de lumea liberă, mulți intelectuali români i-au cunoscut opera și s-au luptat să-și păstreze interesul viu pentru ceea ce se scria în țara lui...

N.R.: Așezăm, deloc întâmplător, în aceste pagini îndoliate, o capodoperă lirică: poezia *La Mort du Loup* a lui Alfred de Vigny, care exaltă însușiri umane supreme: Demnitatea, Simțul Sacrificiului de Sine, Suferința Stoică, Onoarea.

ALFRED DE VIGNY

Moartea Lupului

(fragment)

Stătea-n picioare tatăl; lupoanca, între arbori,
Se odihnea asemeni străbunei ce, în marmorii,
O adorase Roma, hrănind la sânul ei
Pe Romulus și Remus, doi pui de semizeii...
Veni aproape lupul și, în nisip, deodată,
Înfipse laba-întinsă de gheara încordată
Și, prins pe neașteptate, a și văzut cum moare,
Neavând cum să mai fugă din crâncena strâmtoare.
Atunci, cu gura-n flăcări, văzând ce-i mai rămâne,
A prins gâtlejul celui mai fără spaimă câine
Și n-a dat drumul fălcii și oțelitei guri,
Deși-i treceau prin carne, pe rând, detunături
Și-aprinsele cuțite, ca briciul care taie,
Se-încruciau înfipse adânc în măruntaie,
Decât în cel din urmă moment, sub răni fierbinți
Când sugrumatul câine i-alunecă din dinți...
Atunci și-a-întors privirea spre noi rănitul lup:
Cuțitu-i rămăsese pân'la prăsele-n trup
Și-l răstigne în iarba cu sânge, rană vie,
Înconjurat de arme – sinistră panoplie...
Ne-a mai privit o dată-nainte să se stingă,
Vrând botul plin de sânge alene să și-l lingă,
Iar când să-închidă ochii un geamăt nu-l urni,
Și făr'a vrea să știe de ce-a murit, muri.

II

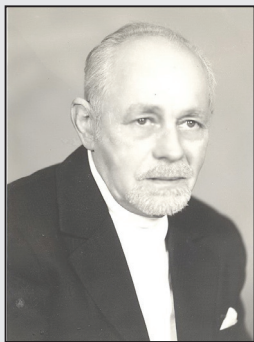
Mi-am rezemat de armă îngândurata frunte
Ce n-a mai vrut lupoanca s-o caute, s-o-înfrente
Și nici spre pui privirea n-a vrut să mi se-îndrepte,

Căci bănuiam: ori lupul tustrei vor să-l aștepte,
Ori poate numai umbra lui văduvă frumoasă
La ultima-încercare neînsoțit nu-l lasă:
Dar ea-și salvase puii fugind din datoria
De-a-i învâța cu foamea, cu lupta, cu urgia,
De-a nu-i lăsa cu omul să facă legămintele
Ca animalul slujnic pe viață și cuminte,
Care vânează – pentru culcuș și ale gurii –
Stăpânitorii liberi ai stâncii și-ai pădurii.

III

Ce nume mare: Omul! Mă-întunec, mi-e rușine
Că slabi suntem cu toții! Cum viața se cuvine
S-o părăsim cu toate înfrângerile sale,
Doar voi o știți, sublime și sfinte animale!
Văzând ce-ai fost în viață, ce pierzi când ea apune,
Tăcerea doar e mare – tot restu-i slăbiciune.
– Te-am înțeles, sălbatic drumeț îndeajuns,
Privirea ta din urmă în suflet m-a pătruns!
Spunea: „De poți, în viață, te luptă să ajungi,
Cu privegheri nestinse, cu gânduri îndelungi
Acea nemaiclintită și de temut mândrie,
Ce-n codru mi-a fost dată întâi de toate mie.
Suspînul, plânsul, ruga la fel sunt de mișele.
Puternic du-ți povara îndatoririi grele
Pe drumul ce destinul ți l-a întins din vremei,
Apoi, asemeni mie, să mori și să nu gemi!“

Traducere de C.D. Zeletin

Emil Tudor

Fiul institutorilor Mihai și Smaranda Tudor, **Emil Tudor** (1909 - ?1986) a fost membru al Academiei Bârlădene încă din anii de liceu, când, alături de alți „codreniști”, frecventa reuniunile literare academice, cel mai adesea acasă la poetul George Tutoveanu, *Maestrul*, cum îl numeau discipolii. Între tinerii iubitori de literatură primiți cu afecțiune în casa de pe Bd. Epureanu nr. 41 se afla și Elena Adjudeanu, viitoarea soție. Au fost amândoi profesori, Emil, de psihologie și pedagogie, Elena, de științe naturale, mai întâi la Bazargic, apoi la Orăștie și Bacău. A păstrat peste ani legătura cu colegii de, atunci tânără, Academie Bârlădeană, îndeosebi cu G. G. Ursu și Romulus Boteanu (la solicitarea căruia a scris

Elena Adjudeanu

evocarea de mai jos, publicată în *Bârladul odinioară și astăzi. Oameni și fapte*, II, București, 1983, pp. 111-117). Este autor de proză memorialistică și romane polițiste (în colaborare cu Corneliu Buzinschi). Și-a petrecut ultimii ani de viață în Bârlad.

EMIL TUDOR

ÎNTOARCERE CĂTRE ADOLESCENȚĂ

Era multă lumină în orașul adolescenței mele... Iarna, zăpada scânteia albăstrie, întinsă și proaspătă, fiorul rece, curat al înaltului neizbutind să astâmpere fiorul cald al inimii zvâcnind către dragoste; primăvara, surâsul suav și modest al primelor flori luminând siluetele ce se strecurau în pașii valsului către iubire; vara, fierbinte, dogoritoare dar pură, raza de soare maturizând grânele și unduind asupra copcelor râului Bârlad; toamna, ruginie și bogată, mai tainică și mai tandră ca oriunde.

De altfel Bârladul, pe vremea adolescenței mele, era un adevărat fagure cu poeți. S-au stins – câțiva nepublicați, aproape toți uitați – deși fiecare a sângerat cu durerea versului său.

Dacă mă las la vale pe firul amintirilor, odată cu apropierea de centrul de odinioară al orașului, ajung în fața Liceului „Gheorghe Roșca Codreanu”. Acum îmi pare micuț și strivit sub tabla verde, coclită, atunci – au trecut peste 60 de ani – era atât de impunător în închipuirea mea de copil și elev încât îmi puneam noduri în gât și, părăsindu-l după orele de școală, nici măcar faptul că treceam prin fața casei surorilor Gâdei – unde cea mai mare domnișoară învăța la Pensionul de fete, iar cea mai mică, cu un an și o clasă, stătea la fereastră făcându-mă să roșesc și să mă împiedic – nu alunga prezența lui dominatoare pe care o simțeam până și în șapca cu cele două inițiale „L. C.” cusute cu fir de aur. Deși n-am fost prea strălucit elev, totuși cel mai înalt ideal pe care-l aveam în acea vreme era să ajung președintele Asociației cultural-literare „Stroe Belloescu” a liceului. Am ajuns însă când am intrat în ultima clasă a liceului prin concurență aprigă – președintele era ales prin vot secret de elevi – cu Mihai Panaite și mai cu seamă pentru că prietenul și rivalul meu de temut, Georgică Damaschin, preferase să-și asume președinția Asociației cultural-artistice „Avântul”. La „Avântul”, bibliotecar recomandat de G. Tutoveanu era Ghiță Preda, băiat sărac, a cărui mamă văduvă, ce locuia în Zorleni,

nu l-ar fi putut ține la liceu dacă n-ar fi locuit pe gratis în locuința bibliotecii și n-ar fi luat masa prin rotație la câte unul din noi: luni la mine, marți la George Damaschin, miercuri la Aurel Cioară, joi la Emil Marcu, vineri la Andrei Ionescu „roșu”, sâmbătă la Mitriță Popescu. Duminica se ducea pe jos, cale de 10-12 kilometri, acasă. Părinții noștri încuviințau această camaraderie, iar Ghiță Preda era unul din cei mai buni elevi ai liceului. A fost apoi un strălucit bursier la Politehnica din București și multă vreme inginer-șef la Căile Ferate. Nu era numai matematician, scria și versuri. Îmi amintesc și acum un rând dintr-o odă adresată Lunii: *Lună, bulgăre de aur, zâna nopților de vară/Tu ești blândă și senină și mă faci să stau afară...ca și nostalgică despărțire de chilia bibliotecii, la terminarea liceului:...și cine știe când și cine știe dacă/Te voi vedea vreodată odaia mea săracă...*

De la mine de acasă treceam prin fața cișmelei care, seara, strângea fete și băieți spre a coborî direct către Centru. În colț era o casă frumoasă, pătrată, masivă, liniștită și oarecum distantă, înconjurată de ograda largă și plină. Era casa Boierului, dar... și casa legendei, a minunării și a poeziei. Pentru că acolo locuia un băiat, fecior al unor oameni cu mare avere și mai cu seamă cu înaltă stare socială. Și băiatul acela a împlinit o minune: s-a însurat cu o fată săracă. Desigur, fata lui Mărgărint era frumoasă, cu părul negru bogat și fața albă în care străluceau ochii și buzele, cu minte de nici cumetrele mahalalei nu-i găseau cusur, cu școală: terminase liceul și se înscrieseră la facultate, totuși săracă, fără zestre în bani ori pământ și încă din fundul mahalalei Munteni. Bârfa nu a apucat nici să înceapă măcar când băiatul a uimit orașul și mai cu seamă familia: a stat drept în fața iubirii lui și-a luat fata, a dus-o la Primărie și la Biserică. Apoi... ce să mai facă părinții? Acum, după 55 de ani, mărturisesc că nu mai știu nimic despre soarta acestei uniri, atunci – când anii noștri erau sub 20 – casa aceea concretiza povestea și întreținea legenda, așa cum

în Verona, o clădire apocrifă a unei apocrife dar sfâșietoare povești de dragoste, concretiza legenda.

Plecam de acasă, treceam pe lângă colțul locuinței fericiților și intram în bulevardul Epureanu. Drumul spre grădina publică, o minunată alee, cu clădiri care pe atunci ni se păreau monumentale – pe dreapta spitalul județean, pe stânga internatul, locuința profesorului de pedagogie, directorul prin tradiție al internatului, și clasele Școlii Normale de Învățători, despărțite de stradă cu un gard și o minunată poartă forțată lucrată cu migală, dragoste și simț artistic de către elevii liceului industrial de băieți. Multe s-au pierdut în anii dușmănoși ai războiului, multe n-au fost cruțate de nepriceperea urmașilor. Bârladul n-a avut alt monument decât această poartă: ar fi trebuit, poate, să se păstreze, spre a sta alături de actualul monument, rod al istețimii și priceperii tehnicii românești: Întreprinderea „Rulmentul”.

Intram apoi în aleea Grădinii Publice formată din două rânduri de tei bătrâni, care, primăvara, înmiresmau jumătate de oraș. Și Grădina Publică avea o poveste a ei; se spunea – și se aduceau drept dovadă desimea, înălțimea și diametrul copacilor care acopereau câteva hectare – că ar fi dăinuit acolo din vechime, spuneau unii că de pe vremea Marelui Ștefan, ai cărui ostași ar fi răsădit-o în cinstea bătăliei de la cotul Bârladului câștigată împotriva năvălitorilor osmanlâi. Când am străbătut-o ultima dată, teii de la intrare muriseră. Grădina adolescenței mele era numai copaci, iarbă, pajiște, boschete, flori și balsam, găze zumzând prin soare și multe păsărele ciripind asurzitor. Poate că era prea puțin!

Zilnic luam drumul bulevardului; nu întotdeauna mă duceam în grădină. O dată pe săptămână, câteodată chiar de două ori, ne adunam la Academia Bârlădeană, un cenaclu literar întemeiat, după cum mi se spusese, înainte de primul război mondial, de scriitorii strănsi împrejurul poetului **George Tutoveanu**. Ședințele se țineau în casa Maestrului. Cum intram în bulevard, coteam pe lângă casa profesorului Paul Constantinescu și în față zăream poarta casei care ne aștepta deschisă oricând. Puteam veni chiar când nu era zi de ședință.

Gospodăria era frumoasă, îngrijită și primitoare. De la poartă te înconjurau florile de tot soiul și de toate culorile. Nu erau numai trandafiri ori lalele, găseai orice avea parfum sau lumină, te duceau, străjuind poteca, spre pridvorul casei, bătrânească în stil și construcție frumoasă în simplitatea ei ospitalieră. Simțeau că înăuntrul ei trebuia să fie cald iarna și răcoare vara. Și așa era.

Ne primea doamna **Tutoveanu, mama Zoe**, cum îi spuneam noi, băiețandri de 17-18 ani, totdeauna veselă, cu glasul îmbietor, bucuuroasă că ne vede de parcă n-am mai fi trecut de câteva luni pe la dânsii. Micuță, suavă, gingașă, cu o ușoară detașare de „doamnă”, ne îndruma către odaia dinspre miazăzi, unde găseam canapeaua largă, masa dreptunghiulară la mijloc și scaunele tapitate în jurul ei. Era acolo un singur fotoliu înălțuț și cu brațele îmbrăcate, nu ne așezam întrânsul. Așezat la capul mesei era fotoliul maestrului.

Mai rar întâlneam, și numai în treacăt, pe cei doi feciori ai familiei: Andy și Polidor Tutoveanu. Erau cu doi-trei ani mai mari decât noi, nu se amestecau în „grămadă” și nici „nu le ardea de fleacuri”. Elevi străluciți în liceu, mândria mai cu seamă a mamei Zoe, pe care am văzut-o odată când Andy a fost eliminat din școală pe o lună pentru obrăznicie, lăcrămând nu de supărare ci de admirație pentru forma elegantă, seniorală în care-și îmbrăcase Andy necuviința. Ei nu luau parte la ședințe, afișând chiar un ușor dispreț față de tagma poezilor mărunți,

cum eram noi, elevii, debutanții, și preferau să-și prelungească la București o veselă, plăcută și îmbelșugată studenție (nici atunci – adolescent precoce, ce vrei? – și nici acum, după 37 de ani de profesorat și încă specialist în psihologie și pedagogie, n-am crezut și nu cred că mama Zoe a avut o atitudine greșită. Copiii învață cum vrem noi, dar se educă cum vor ei.)

Îți era drag să intri în odaie; numaidecât mama Zoe ne aducea dulciuri, minciunile și felii de minunat cozonac moldovenesc făcut în casă. Abătându-mă puțin de la subiect, pot să jur că cel mai parfumat și mai pufos cozonac din țară nu-l găseai nici la Riegler, nici la Capșa, vestite cofetării de pe Calea Victoriei, ci era acela plămădit de mama colegului nostru Cicerone Mucenic, alt membru al Academiei. Nici al mamei Zoe nu era mai slab, dar nici mai presus. La sfârșitul verii, pe masă erau așezate vase cu fructe, toamna struguri, din livada și via poetului. Noi nu ne dam în lături să le gustăm, ba mâncam pe săturate că eram cam flămânzi.

Casa era așezată pe o ușoară măgură, care se ridica spre capătul mahalalei Cotu-Negru; în spate, vița era întinsă pe șpalieri; ici-acolo își arătau coroana piersicii, pruni cu fructe goldane, meri, peri de soi și chiar migdali. Ne plimbam câteodată întovărășiți de gălăgia vrăbiilor și a graurilor; de sus aveam o priveliște minunată către lunca râului Bârlad, Zorleni și Simila. Când eram toți sau aproape toți adunați – niciodată înainte – intra și Maestrul cu mica și nevinovata lui cochetărie. Îmbrăcat sobru, cu ghețele cu elastic lustruite ca oglinda, cu pantaloni cu dunga trasă cu linia, întotdeauna cu haină neagră și cu lavalieră bogată. Ne ridicam să-l primim, ne strângea mâinile sau ne îmbrățișa, îi simțeam dragostea și bucuria.

Eram în serile anilor aceia două tabere: poezii – cei mai numeroși și mai ceremonioși în sfiala lor – și prozatorii. Din prima făceau parte, în afară de maestrul, **George Vrabie**, elev în ultima clasă a liceului, un băiat retras, tăcut, cu scăpărări de inteligență și subtilitate; ne citea versuri elegante, pătruns de un lirism fin și ușor intelectualizat; **Gheorghe Ioniță**, a cărui poezie avea un farmec aparte manifestat prin metafore surprinzătoare și prin cântecul lin al versului; **George Nedelea**, poetul florilor pe care le cânta în rondeluri, bondoc, cu capul rotund și ochii scânteietori de vioieșie. Pe **Mircea Pavulescu** nu l-am întâlnit atunci când veneam eu la Academia Bârlădeană deoarece ne încrucișam pe drum, ci mai ales pe treptele clădirii Administrației financiare a orașului, unde juca șah de unul singur. De câte ori am intrat în joc cu el, de tot atâtea ori m-am trezit făcut praf prin clasicul, dar idiotul „mat al cizmarului”: *schustermat*. Eu învățasem șahul după ureche, ca țiganul cu dibla, așa că nu știam alte figuri decât cele ale începătorului. În sfârșit, am prins „șpilul” și am izbutit apoi să-i mai țin piept. La discuțiile despre poezie am trecut mai târziu căci după șah obișnuiam să discutăm prelung despre cartea tradusă recent și pe atunci foarte la modă: *Sadhana* de Rabindranath Tagore.

Ceilalți poeți erau: **George Ursu**, care apoi a și scris o monografie a Academiei Bârlădene și și-a publicat mai multe volume de versuri; **Neculai Bogescu**, care a trecut ca o fluturare prin poezie și prin viață, și „vârstnicul” față de noi, băiețandri care nu împlinisem nici unul 20 de ani, **George Palade**. Publicase deja o plachetă de versuri, olimpiene prin sentimentul desprinderii de lume. L-am întâlnit rar, poate o dată sau de două ori. Și, bineînțeles, **Ștefan Cosma**, un amuzant amestec de ignoranță și de talent. În afară de versurile parcă rostogolite de apele torentelor de primăvară, au rămas celebre caracterizările sale, adevărate *lapalisade*. „Nemții îs nemți, iar cehii..., cehoslovaci!”, a intervenit odată cu nestrămutată

încredere în adevărul enunțat. Atunci s-a răs homeric, dar, iată, a venit tăvălugul ucigaș al războiului și crimei hitleriste și s-a văzut că Fănică Cosma n-a greșit și că enunțul nu era o simplă și ignorantă tautologie.

Noi, prozatorii, eram mai puțini, dar mai gălăgioși și mai combativi. **Georgică Damaschin**, cu spiritul său critic și fraza caustică, era spaima poezilor. Îl critica până și pe maestru. Doar versurile mamei Zoe – ea însăși poetă adevărată, nicidecum robită sau tributară soțului său – le primea Georgică cu înțelegere deplină și deplină aprobare. Altfel, dădea iama în metaforele lui Vrabie sau Nedelea, și nici pe noi, ceilalți prozatori, nu ne cruța. Ne răzbunam însă căutându-i chiar nod în papură în articolele lui de sinteză a civilizației.

Un alt prozator de deosebit talent care, din păcate, venea rar, locuind la 50 kilometri de Bârlad, la Plopana, al cărui paroh era, **popa Crișan**, ne impresiona prin fragmentele sale de roman, care vedeau justa înțelegere a mediului rural. Profesorul universitar **George Tașcă**, titularul catedrei de Economie politică a Facultății de Drept din București, nu venea la ședințe, dar ne invita câteodată „în plen” la conacul său de la Pochidia, unde cenaclul nostru se desfășura până noaptea târziu și unde amfitrionul ne citea scurte studii economice scrise în cel mai autentic stil literar.

Vasilică Damaschin, fratele lui George, cel mai tânăr dintre noi, era în clasa a șasea a liceului, de aceea se așeza cuminte într-un colț, de obicei în apropiere de mama Zoe, care-i admira ochii frumoși și fața de cherubin. Nu știu de ce îi spunea *Valanten*, pronunțat cu duioșie și ușor afectat. Vasilică se înroșea, devenea și mai drăguț și avea porniri de răzvrătire, repede ucise de timiditate. Ne citea câteodată schițe scurte, care arătau puritatea stilistică ce l-a caracterizat mai târziu când a ajuns cunoscut ziarist de profesie. Un prozator de talent a fost **Dumitru Fărcășanu**, mult mai în vârstă decât noi. A murit tragic, prin 1930, regretat de noi toți, care-l iubeam așa de mult. **George Ponetti**, căruia noi îi ziceam Poponeti – era și el mai în vârstă ca noi, ne citea versuri foarte reușite, dovedind și o aleasă cultură.

Și mai era la „Academie” și autorul acestor monumentale volume, **Romulus Boteanu**, care pe atunci pentru noi era Róró, și nu Romulus. Fiind mai tânăr cu doi-trei ani decât noi, mama Zoe îl încuraja și-l desmierda strigându-l cu accent schimbat, *Roró*, după cum pe Vasilică Damaschin îl botezase *Valanten*. Acum Róró este septuagenar și de câte ori ne întâlnim la vreo reuniune ne recită din legende în versuri, a Stânjenelului, a Crinului, Lăcrămioarei, Trandafirului ș.a., pe care pe atunci le apreciam foarte mult.

Ar fi nedrept dacă, mergând cu ani în urmă, i-aș uita pe **Paul Viscocil**, un mare și real talent, care impunea printr-o

ținută impecabilă și inteligență scilpitoare, pe **Iulică Iavorschi**, ale cărui compuneri erau ascultate în tăcere desăvârșită sau pe **Alexandru Tucu Pogonat**, un poet de mare imaginație și colorit, toți trei boboci față de noi, prin clasa a V-a de liceu, colegi cu G.G. Ursu, Gheorghe Ioniță și Romulus Boteanu.

Odată am primit la noi la Academie și pe **Ion Dragoslav**, povestitor cunoscut după primul război, venit de prin părțile Fălticenilor, îmbrăcat în pantaloni groși și bufanți și cu un fel de bundă scurtă. Părea bătrân și trist, și mi-am zis atunci că scrisul nu hrănește îndeajuns pe cei ce nu au altă îndeletnicire. În vacanța de vară venea și **Cicerone Mucenic**, altcum nu putea deoarece era învățător într-un sat, prin Bucovina. Ne-a citit, între altele, o nuvelă plină de erotismul tinereții fragede. A intrat pe mâna lui George Damaschin, care l-a scărmanat de mai mare dragul. Cum George tocmai citise niște studii estetice cu referire freudiană, l-au năucit cu complexe și refulările. Poeții râdeau; problemele lor erau de altă natură...

Și mai erau printre noi, seriile de atunci, două fete: **Impi Marilicanti** și **Elena Adjudeanu**. Deși avea numai 19 ani, Impi își tipărise un roman; noi, băieții, nu-l apreciam. Prea era în stilul deslănat, naiv și exagerat al lui Eugène Sue; poate eram și puțin invidioși – o carte tipărită...însemna ceva! Elena venea cu mine, intram amândoi pe alea mărghinată de flori, mama Zoe ne primea în pridvor. Câteodată, cu zâmbetul ei iscoditor ușor naiv, binevoitor, întotdeauna împletea o cununiță de flori smălțuite pe care o așeza pe creștetul Elenei. Mie, îmi scotea din această cununiță un boboc pe care mi-l fixa la butonieră. Mă înroșeam și, stângaci, îi sărutam mâna...

Da, era multă lumină în orașul adolescenței mele de prin anii 1925–1930. Versurile lui Neculai Bogescu îmi stăruie în suflet: *Entuziast, un greier și-aruncă-o notă-n vânt/Mă simt atât de tânăr că mă-nfior și cânt...*

Astăzi, gânduri noi îmi conduc pașii și ajung în centru, un adevărat șantier acum, odinioară o stradă pavată ce trecea peste un pod de piatră și pe care se înșirau prăvăliile principale, majoritatea, „băcăni cu delicatessuri”. Privesc siluetele avântate ale unor clădiri, linia elegantă a magistralei care străbate acum orașul și nu pot să mă opresc să mă gândesc că frumusețea realizărilor de astăzi se bizuie pe frumusețea viselor tinerilor de acum o jumătate de secol. Cei pe care i-am numit, și mulți alții alături de ei, n-au rămas aici, s-au împrăștiat în țară și au muncit pe alte tărâmurii decât cele ale adolescenței lor. După cum de pe întreg cuprinsul țării au venit alți vizători sub cupola municipiului Bârlad. Din acest schimb, pretutindeni aici și acolo se ridică mândră, suavă, gingașă ca tija firului de grâu, dar tot atât de solidă, realizarea viselor poetice ale tuturor românilor.

Scriitorul Emil Tudor și muza sa, doamna Elena Adjudeanu-Tudor

O SURPRIZĂ NE VINE DIN BUCUREȘTI !

Arderea manuscriselor echivalează cu incendierea unor laboratoare lipsite de vină...

Domnul C.D.Zeletin, Președintele de onoare al Academiei Bârlădene, a lansat o nouă carte, cu un titlu pe cât de scump nouă pe atât de misterios, deci aparent paradoxal: un volum de proză de 500 de pagini, *Domnu-i Domn și lerui ler*, purtând subtitlul *Proze. Convorbiri. La arderea manuscriselor...* A apărut la Editura Spandugino, care, separat de acest volum, continuă să publice seria de *Scrieri* în 7 volume ale autorului, al 7-lea dedicat poeziei franceze, de aproximativ 1000 de pagini, fiind gata să intre la tipar.

Primele două părți ale cărții cuprind unele texte care au fost tipărite în volumul *C.D.Zeletin 80*, oferit scriitorului, la aniversarea respectivă, de către Academia Bârlădeană și lansat în anul Centenarului. *La arderea manuscriselor...*, partea a treia a volumului *Domnu-i Domn și lerui ler*, este, într-o anumită măsură, și lucrare memorialistică, exclusiv autobiografică, privind viața scriitoricească a domnului C.D. Zeletin, începută la vârsta de 10-11 ani la Bârlad. Comentariile referitoare la psihologia complexă a autorului la neantizarea acestor manuscrise dovedesc o putere de analiză, un rafinament, am spune, proustian, dacă, invers decât scriitorul francez, nu ar avea ca subiect un singur erou, scriitorul în devenire, care parcurge copilăria, adolescența și tinerețea concentrat asupra artei lui. Cum vitregia vremurilor nu i-a permis să publice fără concesi, poetul, octogenar, s-a hotărât, lucru suflătește greu de săvârșit, să-și distrugă o operă care nu a putut să vadă lumina tiparului la momentul cuvenit.

Reținem cu plăcere faptul că sute de poezii au fost scrise la Bârlad, orașul în care s-a format intelectual C.D. Zeletin.

Reamintim că prima parte din *La arderea manuscriselor...*, intitulată *Reflecții*, a apărut în revista noastră nr. 3(64)/2016. Având și de această dată acordul autorului, vă oferim în numărul de față, ca dar de Crăciun, crâmpieie din *Epilogul* cărții, cuprinzând punctări autobiografice pline de semnificații pentru viața unui medic scriitor care se ia în serios. În fapt, un eseu despre vârstă purtând marca de stil a lui C.D. Zeletin.

Îl prefațăm cu interviul acordat nouă de autor la puține zile după lansarea cărții.

C. D. Zeletin

Domnu-i domn și lerui ler

Spandugino

LA TELEFON, CU DOMNUL C. D. ZELETIN

Elena Popoiu : *Vă felicităm, domnule Zeletin, pentru cartea nou apărută și ne exprimăm bucuria că ne oferiți prilejul acestei convorbiri! În septembrie anul trecut, cititorii noștri au avut privilegiul de a citi prima parte, Reflecții, din cel dintâi capitol al cărții, capitol care-i dă și titlul. Intuim răspunsul, totuși vă întrebăm: titlul ales exprimă o preferință?*

C.D.Zeletin: Intenția cărții este una reflexivă, prin urmare, așa e, privilegiez *Reflecțiile*. Titlul capitolului întreg, *La arderea manuscriselor*, mi-a venit în timp. Gândul ruperii – pentru că de ruperie e vorba – este mai vechi... Iar eseu am început să-l scriu prin anul 2005, mărturie stând rândurile din deschiderea volumului *Nu-i mai ajunge sufletului*.

E.P.: *Având la îndemână volumul apărut în 2005 la Editura bârlădeană Sfera, reamintim aceste rânduri (pp. 5-6): „Într-o proză paradoxală, dramatică și tristă, pe care tocmai am început s-o scriu, intitulată «La arderea manuscriselor», precizez că ani și ani de poezie ai vieții mele – care, iată, se apropie de vârsta profetului – s-au neantizat prin interdicția de a publica la care fusesem supus în deceniile terorii proletcultiste. Am recunoscut în cenușa fiecăreia dintre poeziile pe cel ce eram atunci, nu*

pe cel care sunt astăzi. Iar dacă teribilele vremuri le-au aplicat ștanța dureroasă de *opus igne*, smulgându-mi cu o ferocitate dozată bucăți din viața sufletească, ele m-au livrat, fără să știe, intact vieții spirituale[...] Astfel, m-a alinat, neconținut și filozofic, speranța marelui Timp, fără să mă fi întărit satisfacția replicii imediate a clipei[...] Arderea manuscriselor echivalează cu incendierea unor laboratoare lipsite de vină[...] Purificarea prin acest autodafe târziu nu are pricini să deștepte în mine nici păreri de rău, nici vreo pedepsire de sine, ci doar ușoara muștrare pentru slăbiciunea și indiscreția de a o fi mărturisit..."

Mărturisirea aceasta care deschide cartea din 2005 ni se pare importantă și emoționantă deopotrivă prin frumusețea și prin semnificațiile ei. Și vă întrebăm: înțelegem de ce calificați acest eseu drept proză dramatică și tristă. De ce și paradoxală?

C.D.Z.: De ce? Pentru că, în timp ce vreau ca aceste texte să dispară, le reamintesc citând ici și colo chiar și infime părți din ele. Și nu mă pot debarasa de nostalgia lor!

E.P.: *Să revenim la momentul deciziei urmând atâtor amânări, pe care le motivați cu argumente numeroase. Înțelegem că au fost îndelung căutate și cântărite. Am încercat, prin simpla numărare, să vedem care au fost precumpănitoare: cele ale amânării ori cele ale deciziei...*

C.D.Z.: De când am început să scriu eseu, dar și mai înainte, au fost amânări succesive. S-a ivit mai întâi psihologia ruperii... Între idee și faptul în sine, au trecut ani de zile...

E.P.: *Domnule Zeletin, în destule rânduri ale cărții, plutesc discret dar perceptibil, cum să-i numim? aburii senectuții...*

C.D.Z.: Aburii tristeții de vârstă... Există și au contat mult în hotărârea mea, care a fost precipitată de problemele, progresive, de sănătate... Deși ea ar fi fost oricum luată, încă mă mai întreb, printr-un soi de sadism întors asupra-mi, dacă nu cumva am creat, prin ardere, un motiv de trezire a părerilor de rău, în ipostaza lor de forță creatoare. Întărirea unei speranțe care obosise... Mă iluziona o virtuală naștere din nou, față cu impedimentele pe care mi le scoteau în cale realitatea, previzibilă în bolșevizarea ei, și singurătatea care mă cuprindea...

E.P.: *O întrebare legată de structura Arderii împărțită în trei. Cum se simt, în compania Reflecțiilor, celelalte două părți? Ați deschide și încheia și azi la fel eseu început în urmă cu 12 ani ?*

C.D.Z.: Răspund mai întâi la a doua întrebare: Da. N-aș schimba nimic. Și țin să mărturisesc că atunci când l-am scris îmi era rău... Cum se simt cele trei părți unele față de altele? Cred că *Reflecțiile* sunt ca niște coperti solide care închid între ele niște pagini precare. Faptul că am păstrat crâmpie de poezii nearse ar putea lăsa să se înțeleagă că au fost obiectul unui favor, ceea ce se răsfrânge asupra-le nu în cel mai convenabil mod.

E.P.: *Și dacă extindem întrebarea la cele trei părți ale volumului în întregul lui? Impresia este că ele stau bine împreună și se înțeleg.*

C.D.Z.: Cum se împacă părțile unui întreg? Scriitorul – adică eu – să fie același în toate, iar stilul, elementele

autobiografice, felul de a privi lucrurile să asigure unitatea întregului.

E.P.: *O întrebare privitoare la coperta volumului, pe cât de frumoasă pe atât de neobișnuită. Raportată la conținut, ea suscită semne de întrebare. Să căutăm în acea imagine un simbol privitor la substanța cărții?*

C.D.Z.: Coperta are într-adevăr valoare simbolică. Am ales o imagine a amfiteatrului din Epidaur fiindcă unește o sumă de simboluri potrivită cu sufletul celui care e scris cartea: amfiteatrul e gol; amfiteatrul e abrupt; amfiteatrul aparține unui timp trecut; amfiteatrul îmi trezește, prin abruptul întregului său, o senzație de amețeală metafizică, de singurătate a golului. Când de fapt, la o primă privire, te aștepti la plinătate, nu la absență, la vuiet, nu la țiuitul urechilor, la apogeul unei mulțimi căreia-i aparții, și nu la un apogeu al singurătății absolute și al părăsirii... De altfel, oferisem editurii imaginea aceluiași amfiteatru, dar din alt unghi, cu o oblicitate și mai accentuată, și mai amețitoare, dar s-a rătăcit prin dedalul tipografiei... Vorbind acum nemetaforic, aș fi dorit ca imaginea de pe copertă să nu reproducă realitatea subiectului în stilul unui album de artă.

E.P.: *Sunteți de părere că, nu peste multă vreme, scrierea pe foaie va dispărea, comunicarea va deveni virtuală, iar omenirea „se va scâlda într-o mare de Shakespeari, Alighieri ori Pascali...” Am vrea să punem un semn de întrebare în locul celor trei puncte care vă încheie fraza. Am fi prea optimiști?*

CDZ: Punctele de suspensie încă mai lasă deschisă o portiță, încercând să exprime faptul că e posibil ca în viitor să aibă loc schimbări încă neprevăzute care să prefacă psihologia omenirii...

E.P.: *Vor mai ști acei oameni de Shakespeare, Alighieri ori Pascal?*

C.D.Z.: Vor putea să știe chiar cu ușurință, dar s-ar putea să nu le mai spună același lucru ca nouă. Există mult imprevizibil în fața noastră și nu pot să știu dacă evoluția exuberantă a științelor nu va altera (în sensul de schimbare) grinzile construcției sufletului omenesc. În orice caz, simt că evoluția omenirii curând va deveni bifidă, trebuind să apuce pe una din aceste două căi: cea spre distrucția totală ori cea spre apariția de forme și spații în care să se dezvolte noi ipostaze de spiritualitate. Oricum, noi, oamenii de azi, conștinem, *in nuce*, mijloace potențiale care sugerează dezvoltări uluitoare. Numai de-ar fi să ne gândim la miriadele de neuroni cu care ne naștem și pe care îi purtăm în noi fără să-și declanșeze potențialitățile. Și ne ducem Dincolo cu ei, fără ca noi ori altcineva să fi făcut apel la ei sau ei înșiși să iasă din adormire. Pentru că nu le-a venit vremea. Ceea ce, din fericire, asigură supraviețuirea cărții, o șansă în plus dragostei ce i-o purtăm.

E.P.: Și... Bârladul?

C.D.Z.: Dar cartea e plină de Bârlad! Bârladul unui copil, apoi al unui adolescent. Bârladul îndată după terminarea nenorocirilor războiului. Bârladul începutului comunizării lumii. Bârladul delabrării vestitelor lui școli... Închipuți-vă numai Colegiul de băieți „Gh. Roșca Codreanu” devenit Școală mixtă, printre multe altele!

C. D. ZELETIN

LA ARDEREA MANUSCRISELOR...

EPILOG

(fragmente)

Hectora quis nosset, si felix Troia fuisset?

(Cine ar mai fi știut astăzi de Hector, dacă Troia ar fi fost fericită?)

Ovidius, *Tristia*, IV, 3, 75.

Păstrând proporțiile și ajuns la vârsta lui Platon și Solon (80) și sperând – cu toate suferințele pe care le-am îndurat – la cea a lui Teofrast și Anacreon (85), cel atât de iubit de mine, mă întreb cu ochii oboșiți de zăpada colii de hârtie: pentru cine mai scriu? Am scris totdeauna fără prea mare plăcere. Un „public cititor” n-am: nu am pus niciodată miză pe el și nici nu mi l-a creat vreo notorietate ca s-o fac din respect pentru existența ei nevăzută. Nu am scris pornind de la nevoile nevăzute ale acestei invizibile fluctuante, ci din impulsurile lăuntrice, care se voiau exprimate.

Pentru cine *mai* scriu atunci? Urmași n-am, neamurile tinere îmi cunosc, în cel mai bun caz, coaja, nu miezul... Neamurile colaterale și tinere sunt absorbite fie de viața strict personală, asemenea unei fântâni cu cumpănă de pe vremuri în care fundul ciuturii contemplă doar luciul apei de sub ea, fie că sunt absorbite de bulboana informaticii ori a tehnicii în general, după cum altele fac o îndelungă plajă pe nisipurile calde ale nepăsării sau lipsei de interes (nu-s unul și același lucru: nepăsarea atârnă de suflet, interesul ține de mental). Maeștri nu mai am cărorora să le dau seama. Nici nu cred că aş putea nădăjdui la surâsul unei dulci încuviințări ori al unei păreri de rău care să mă aline măcar prin faptul că eu sunt cel care le trezesc aceste stări în sufletul sensibil... La încântare nu mă aștept, căci nimeni nu mai are astăzi timp s-o extragă din niște melancolii aproape lascive. Ar avea timp, dar nimeni nu li-l acordă, căci nimeni n-are timp. Inerțiile întârzierii, atât de creatoare mii de ani, astăzi sunt interzise de cerințele promptitudinii sociale.

Lumea e lipsită, prin definiție, de răgaz. Chiar de răgazul de a-și trage sufletul ori de a cădea pe gânduri. Zeul vitezei și lacheul broșajului nervilor, care face bine, au venit să înlocuiască reveria, cuibul din care și-au luat zborul atâtea și atâtea perechi de aripi... Numai în atom particulele elementare și-au păstrat viteza pe care au avut-o, dar și în această veșnică statornicie au fost introduse acceleratoarele de particule! Lumea s-a schimbat! Vai, și-a pierdut multe laturi ale întârzierilor care făceau bine sufletului... Pentru cine să mai scriu, așadar, la vârsta lui Anacreon cel iubit? În sufletul cui mai pot trezi ecouri? Cine se mai poate regăsi în scrisul meu în care nu s-a găsit niciodată?! Poate eu am rămas în urmă și nu lumea a luat-o înainte și în aceste reflecții *de senectute* nu-mi mai dau eu seama?!

Unei cărți pe care am început s-o scriu, intitulată: *Dada&Dada. Amintiri din copilărie*, i-am ales drept motto un vers din pastelul *Serile la Mircești* al lui Vasile Alecsandri: *Perdelele-s lăsate și lămpelile aprinse...* care pe mine mă

scufundă într-un noian de melancolie. Ce suflet să se mai scufunde azi într-un astfel de ocean suav, când mijloacele tehnice prin care întâmpinăm seara sunt altele?! Uneori brutale?! Las de o parte faptul că instantaneitatea acestor mijloace, becul electric de pildă, anulează timpul necesar degustării rafinementelor cromatice ale intrării în noapte...

În memoriile lui publicate târziu (2015) și, bineînțeles, postum, angelicul meu prieten, savantul Edgar Papu, aflat în temniță comunistă când a aflat, în 1964 dintr-un petec de ziar că murise Tudor Vianu, se întreba: „Pentru cine să mai scriu, dacă nu mai trăiește Vianu?”... Și avea, bietul de el, numai 56 de ani, nu cât avea Platon ori Solon... Fără să fiu deloc grafoman, ba dimpotrivă, un terorizat de scris, scriu pentru a scrie... Scriu în minte cu imaginea sticlei cu un mesaj în ea, ceruită atât cât îngăduie zbugiumatele circumstanțe ale iminenței unui naufragiu sau ale naufragiului însuși, sticlă aruncată hazardat în mare, ce poate – uneori – călători într-o veșnică ondulare și fără de țarm, sticlă cântată de Alfred de Vigny...

Falsa apă limpede a viitorului și luminosul mâl al trecutului...

...Dar au venit anii maturității vibrante, când – iată! – inutila sticlă s-a făcut țandări, izbindu-se de o stâncă de cristal iluzoriu, iar stânca s-a sfărâmat și ea odată cu sticla (sfârșitul anului 1989). Marea a rămas tot zbugiumată, dar în alt fel... Foile dinăuntrul disperatei *bouteille à la mer* s-au întins subțindu-se până la dispariție pe suprafața indiferentă a apei perverse, ca pelințele Domnului, pe care, în copilăria mea, mama le întindea până la riscul ruperii pe spatelul sfintelor ei mâini, năzuind să le subțieze și să ajungă asemeni foiței de ceapă... Dacă nu transparente, translucide...

Am oprit niște rupturi, dominate de embrionul crescător al unor idei viitoare și de metafore ale naturii. Căci eram foarte apropiat de natură! Impulsurile emancipării de ea, prevalent natură agrestă, ricoșau tot pe desăvârșirea naturii ori se întorceau tot la ea... Iar transgresarea naturii în vederea accederii la transcendent n-aveam de ce s-o parcurg, deoarece aveam să mă trezesc, intuitiv, în mistic.

Scriu toate acestea în speranța că uneori înșiruirile anoste pot ascunde – și uneori spune – totuși, ceva, cuiva...

Interdicția de a publica – Troia în flăcări vreme de, să zicem, patruzeci de ani – se explică prin abținerea cumplită de la a ceda presiunilor cerințelor proletcultiste. S-ar putea adăuga la această cauză (să se observe că folosesc optativul!) gelozia magnaților presei acelor ani, majoritatea semidocti

plini de ranchiună, pe medicul, biofizicianul și universitarul ce eram, adică intelectual cu o profesie foarte bine conturată și ilustrată, aflat deodată cu solicitarea publicării scrierilor lui literare sub oblicitatea privirii psihologiei lor, prin definiție jignită, dar cu puteri în redacțiile revistelor literare pe care le conduceau ori unde lucrau... Veneam anume de câteva ori pe an de la Hunedoara (circumscripție sanitară „categorie grea”) călătorind circa 13 ore până la București, la redacția unde poeziile acelea zăceau de ani. Eram repede rezolvat prin locuțiunea „mai treceți!”. Sau: „Se apropie 7 noiembrie: scrieți-ne ceva despre Lenin!” Etc. Dacă aș înmulți exemplele, m-aș simți invadat de o toxină în sânge...

*

Arderea manuscriselor ține de abluțiune, de un simțământ al ordinii și curățeniei de întâmpinare a Cuiva. Printre atâtea câte sunt de făcut în sanctuarul tău, focul

elimină tot ce este imperfecțiune și izvor de stingherire sau de rușine. Dacă acel Cineva îți face onoarea de a-ți primi invitația la festin, ai grijă să nu-i așezi în față tacâmuri estropiate, cauți să elimini ce e știrbit, nepotrivit bucuriei de a-l primi. Dacă, din întâmplare, Oaspetele atinge farfuria și aude sunet de obiect dogit?! Pot însă exista oaspeți cărora tocmai acest grai al dogirii să le trezească plăceri sinestezice complexe. N-ai cum să știi. Acest rafinament e însă mai rar și survine într-un alt sistem de a degusta lumea. El coboară din Rău și face parte dintr-o filozofie a imperfecțiunii. Dincolo de ea poate să existe o voluptate a coruperii pe care, probabil, omul o deprinde odată cu trecerea anilor. Există bătrâni care exultă în fața mormanelor de gunoaie pe care le înghesuiesc ani la rând în cămăruța lor... Spre diferență de filozofii care spun că lumea se deprinde din necunoscut și tinde spre perfecțiune, Platon a impus ideea după care omul coboară din Desăvârșire și se îndreaptă spre Desăvârșire.

Căreia, puțin mai târziu, i s-a spus Dumnezeu.

PARIGORIE

Parcă-adineauri te născuși
Făt-logofăt de sare:
pentru-un atât de scurt urcuș,
ce lungă-alunecare!

Viața câtă mi-a părut
zi din copilărie,
pe neștiute-a început
cumva, să nu mai fie...

...Nu asculta în trapătul
de săptămâni scăderea,
mai bine-auzi la capătul
puterilor puterea...

Când ești, și când să fii te-nveți,
gând și luare-aminte,
mai stai pustiul unei vieți
să-l umpli de cuvinte?!

Fiorii zilei trec în ieri
și, în alunecare,
îmi par subtile mângâieri
pentru-o durere mare...

În nervii mei, secunda, scai
al timpului palpită...
— Așa stau lucrurile! Vai,
ce zicere cumplită!

Theodor CODREANU

MIHAI SAU MIHAIL EMINESCU?

Moștenirea lăsată de Eminescu a devenit măr de veșnică ceartă în cultura română, pe nenumărate pretexte, când nu intră în calcul veninul ideologic care, de bune decenii, se înfățișează ca război între „demolatori” și „apărători” ai memoriei poetului și jurnalistului. În ultima vreme, un prilej de dispută între comentatorii lui Eminescu a devenit prenumele poetului: *Mihai sau Mihail?* Și aceasta e veche, ca și alte cercetări pe marginea locului și datei nașterii: pe 15 ianuarie 1850 sau pe 20 decembrie 1849? S-a născut la Ipotești, la Botoșani sau la Dumbrăveni? O fi Eminescu turc, albanez, bulgar, suedez, rutean, polonez, armean, sârb, persan, neamț, evreu? s-au întrebat alții, dându-i de lucru lui Ion Roșu într-o documentată carte, cu concluzia inevitabilă: „Disputat pe rând de unsprezece nații diferite, ce par să și-l fi dorit al lor cu tot dinadinsul, Eminescu se arată a fi până la urmă *străin*... de toate cele unsprezece pretinse obârșii atribuite! Deși, la drept vorbind, lista vecinilor noștri istorici din care s-ar mai fi putut trage e departe de a fi epuizată. Își așteaptă încă rândul probabil cehii, slovacii, ungurii și chiar grecii, ca să nu mai vorbim de popoarele Asiei, reprezentate până acum prin armeni, persani și evrei. Un lucru e totuși cât se poate de limpede: numai pe baza dovezilor invocate până în prezent, Eminescu nu ne poate fi adus cu nici un chip din afara granițelor noastre etnice.”¹

Firește, se aduc și „argumente” pentru astfel de ipoteze condamnate ambiguităților care țin de lumea fanteziilor, putând fi inventariate și altele. De pildă, de la Alexandru Grama (1891) până azi, unii români nu s-au decis nici măcar dacă Eminescu a fost un *geniu* sau un *impostor*. Canonicul de la Blaj decisese că Eminescu nu este „nice geniu, nice poet”, dilemă repusă pe tapet, cu multă deșteptăciune, de către colaboratorii la faimosul număr 265/1998 al revistei *Dilema* (nici că se putea alt titlu!). Și, spre uimirea tuturor, Mihai Eminescu a continuat și continuă să existe până la sfârșitul veacurilor!

Desigur, există, întotdeauna, și o soluție de bun simț la asemenea întrebări. Una, capitală pentru noi, o dădea Eminescu însuși. E vorba de întrebarea dacă suntem români, daci, valahi, moldoveni, bănățeni, ardeleni, maramureșeni, bucovineni, latini, slavi, moldo-slavi, ungro-vlahi etc. Unii, ca Vasile Stati sau Vladimir Voronin, nici azi n-au aflat ce sunt cu adevărat. *Suntem români și punctum!* decidea Eminescu precum Alexandru cel Mare în fața nodului gordian.

În ce privește prenumele Mihai / Mihail, a fost utilizat în ambele variante, de-a lungul vremii, fără însă a fi siguri că *Mihail* a fost decizia auctorială ultimă a semnatarului. Oricum, în cazul lui Eminescu, s-au perpetuat mai multe

semnături: M. Emineviciu (*La mormântul lui Aron Pumnul*, 1866), M. Eminescu, Mihail Eminescu, Mihai Eminescu, Eminescu, M.E., pentru ca un isteț, în *Dilemateca*, să-l reducă la... Eminescu Mihai, într-un reportaj cu titlul *Zilele lui Eminescu Mihai, de profesie poet național*² Se observă, nu-i așa?, strivitoarea superioritate a semnatarului față de bietul autor al *Luceafărului*: Matei Florian, o mare personalitate. Isteții aceștia au „modele” precum președintele țării, care nu prididește, bunăoară, să-l alinte pe premier cu Victor Viorel Ponta etc.

Ca revizor școlar, poetul a semnat rapoartele, corespondența cu ministerul, M. Eminescu. Scrisorile private, cele către părinți, frați și surori³ – Mihai, către alții – Eminescu, M. Eminescu⁴, iar scrisorile adresate Veronicăi: Eminescu, Mihai, Emin, Gajus/Gaius, M. Eminescu, dar niciodată Mihail⁵. Publicistica anterioară *Timpului* e semnată M. Eminescu, M.E. și cu pseudonimul Varro (16 articole și documente), la *Timpul*, regula era a asumării redacționale, fără semnătură. Tot aici, există și texte semnate: M. Eminescu, M.E. și cu pseudonimul Fantasio, pentru ca sporadicele colaborări de după 1883, la *România liberă* și la *Fântâna Blanduziei* să apară doar cu inițiale⁶.

Un argument forte pentru adepții prenumelui Mihail este ediția princeps, diriguată de Titu Maiorescu, sub titlul Mihail Eminescu, *Poesii*, 1884, dar ieșită de sub teascuri în decembrie 1883. Să fi fost și forma *Mihail* prilej de respingere a ediției de către Eminescu? Nu putem ști, fiindcă Nicolae Georgescu⁷ aduce probe că ediția nu aparține integral lui Maiorescu, precum s-a vehiculat până azi, meritele criticului rezumându-se la regizarea și corectura (cu intervenții abuzive, din păcate, condamnate ca atare și de I.L. Caragiale) unei ediții de lux, pentru acea vreme. În orice caz, după modelul ediției princeps, majoritatea edițiilor, până în anii '30 ai secolului trecut, sunt semnate,

2 Matei Florian, *Zilele lui Eminescu Mihai, de profesie poet național*, în „Dilemateca”, an. II, nr. 9, februarie 2007.

3 Doar Aglae Droglî va folosi prenumele din actul de botez, Mihail, la 3 iulie 1889, într-o scrisoare către Maiorescu, când i s-a cerut să aducă precizări în legătură cu data nașterii poetului (nota trimisă va fi publicată în *Familia*, nr. 2/1885). În schimb, Henrieta îi va spune mereu Mihai. Prin actul de botez, consemnat la Biserica Rusă din Botoșani, i s-a spus Mihail, având ca naș pe stolnicul Vasile Iurașcu.

4 M. Eminescu, *Opere*, XVI, *Correspondență. Documentar*, Editura Academiei, București, 1989.

5 *Dulcea mea Doamnă / Eminul meu iubit. Correspondență inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle*, Editura Polirom, Iași, 2000, ediție îngrijită, transcriere, note și prefață, de Christina Zarifopol-Illias.

6 Dimitrie Vatamaniuc, *Eminescu la „Timpul” (1877 – 1883)*, „România liberă” (1888) și „Fântâna Blanduziei” (1888 - 1889), studiu introductiv la M. Eminescu, *Opere*, X, *Publicistică. 1 noiembrie 1877 – 15 februarie 1880*, „Timpul”, Editura Academiei, București, 1989.

7 Cf. Mihail Eminescu, *Poesii*, ediție critică, studiu introductiv, comentarii filologice și scenariul probabil al ediției princeps, de N. Georgescu, Editura Academiei Române, București, 2012.

1 Ion Roșu, *Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu. Originile*, Editura Cartea Românească, București, 1989, p. 60.

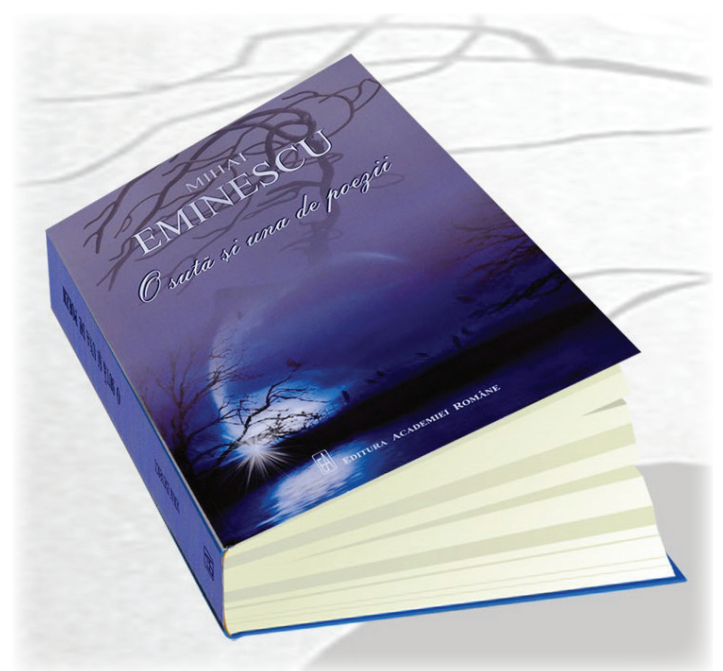
prin editori, firește, Mihail Eminescu, în alternanță cu M. Eminescu, prima ediție semnată Mihai Eminescu fiind cea a lui Constantin Botez din 1933.

Începând cu Perpessicius⁸ (1939), prenumele *Mihai* este consacrat definitiv, opțiunea fiind îndreptățită de preferința poetului însuși și a celor din familie, dar și a prietenilor, pentru *Mihai*. Nici Creangă, nici Caragiale, nici Veronica Micle, nici Slavici nu-i spun Mihail. E drept, în unul dintre cele trei articole dedicate memoriei lui Eminescu (*În Nirvana*, 1889), I.L. Caragiale își amintește că, în clipa când l-a cunoscut pe poet (prin 1868–1869), acesta s-a recomandat Mihail Eminescu. Dar asta se întâmpla în prima tinerețe a poetului, când nu se fixase hotărât asupra semnăturii publice. În anul morții, Maiorescu însuși evită să-i asocieze numele cu Mihail, numindu-l doar Eminescu în prefața la ediția îngrijită, pentru ca în studiul *Eminescu și poeziile lui* din 1889 să procedeze la fel. Nu altfel, în pofida numelui de pe ediția princeps, va proceda și Caragiale, pentru care poetul este doar Eminescu! Și asta în toate cele trei articole (*În Nirvana*, *Ironie* și *Două note*). Constat că, la Chișinău, numele poetului a devenit prilej de dispută politică între *moldovenism* și *românism*, forma Mihail fiind „argument” că moldovenii sunt altceva decât românii! Și încă dușmani de moarte! Astfel, în mod grotesc, *Mihail* este ridicat împotriva lui *Mihai*, care ar fi invenția valahilor. Nu contează că poetul le-a dat peste nas „moldoveniștilor”, *avant la lettre*, cu acel binecunoscut *Suntem români și punctum!* Într-un amalgam de note, cu citate scoase din context și mânuite după mintea lui, un vechi „doctrinar” al teoriei moscovite a moldovenismului, Viorel Mihail, în publicația *Săptămâna*, îl ia ca tovarăș de drum pe Caragiale, cu acel „Mă recomand Mihail Eminescu”, pentru a dovedi o negliobie ideologică de proporții: „antiromânismul” lui Eminescu!

Cert e că numele poetului a intrat definitiv în conștiința publică drept *Mihai Eminescu*. Între cei care consideră necesară restituirea publică a formei *Mihail Eminescu* se numără și prietenii mei Nicolae Georgescu și Ion Filipciuc, doi documentariști riguroși pe tărâmul eminescologiei, fără să se fi gândit însă nici o clipă la răstălmăciri de felul celei a lui Viorel Mihail. Este, mai cu seamă prin ei, un curent de opinie care se bucură de oarecare audiență. Dar e grăitor că unul este moldovean (Ion Filipciuc), pe când celălalt este muntean (Nicolae Georgescu). Iată cum își motivează opțiunea Ion Filipciuc, fără nici urmă de ideologie *mihailiană*: „Grafia și rostirea *Mihail* se cuvin din pricină că, slobozindu-l preotul în cristelnița Bisericii Uspenia din Botoșani, în ziua de 21 ianuarie 1850, asupra pruncului a rostit de trei ori: «Se botează robul lui Dumnezeu, *Mihail*». Ceea ce în ebraică însemna *Cine este cu Dumnezeu*. Semnându-și poetul scrisele prin *M. Eminescu* nu ne îndrituiește să citim nici *Mihai* și nici *Mișu*, nume de alint și fără știrea sacră.”⁹

Firește, argumentul vine din străvechime și nu are nici o conotație despre proveniența bănuită a fi slavă a formei *Mihail*, cum cred unii dintre cei care o resping. Un geniu al literaturii române, consacrat ca atare și prin semnătură, este Mihail Sadoveanu. Deosebirea e că o asemenea numire nu a prins rădăcini, în cazul Eminescu. Putem face fel de fel de presupuneri. Oricum, Mihai nu are aceeași semnificație ca Mișu, încât ne situăm pe versantul umoristic al lui Ion Filipciuc, un mucalit incorigibil. Și nici luminosul argument al rostirii la botezul de la Uspenia nu a fost hotărâtor. Încât Mihai Eminescu, prin comparație cu Mihail Eminovici are valoare de pseudonim. Pe de altă parte, există opțiunea poetului din clipa când Iosif Vulcan s-a hotărât să-i „românizeze”¹⁰ numele în Eminescu (1866, când i-a publicat poezia *De-aș avea*, în „Familia”). Finalmente, înțelegem că s-a ajuns la numele intrat în conștiința publică prin voința lui Eminescu. Și asta trebuie să fie și opțiunea istoriei literare, aceasta având datoria să conserve, pentru știință, toate metamorfozele onomastice. Sub atare principiu al voinței auctoriale trăiesc în posteritate atât pseudonimele, cât formele consacrate, fie ele pseudonime sau ba: G. Bacovia, nu George Bacovia, G. Călinescu, nu George Călinescu (unii anticălinescieni folosind și... Gheorghe Călinescu!), E. Lovinescu, nu Eugen Lovinescu, George Topârceanu, nu George Topârceanu ș.a.m.d. Eminescu a consacrat mai multe semnături și trebuie să i le respectăm: Eminescu, M. Eminescu, Mihai Eminescu. Nu se cuvine, *da capo*, să respingem nici *Mihail Eminescu*, funcțională însă pentru istoria literară și nu pentru cultura de masă.

Așadar, parafrazându-l pe poet, *Mihai Eminescu și punctum!*

⁸ Mihai Eminescu, *Opere*, vol. I, *Poezii tipărite în timpul vieții. Introducere. Note și variante. Anexe*, ediție critică îngrijită de Perpessicius, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1939.

⁹ Ion Filipciuc, *Cuvânt înainte* la antologia *Eminescu în Bucovina: între bubuituri de tun și apaluze prelungite (1939 - 1950)*, culegere întocmită de Ion Filipciuc, Biblioteca „Miorița”, Câmpulung Moldovenesc, 2012, p.5.

¹⁰ Există și ipoteza că Eminescu însuși ar fi trecut de la Eminovici la Eminescu, înainte de hotărârea lui Iosif Vulcan.

MIRCEA COLOȘENCO

NICOLAE LABIȘ. „CÂNTEC PĂMÂNTESC” ÎN VIZIUNE METAFIZICĂ

Poezia la care facem referire a fost scrisă la 10 august 1953, într-un moment contorsionat al Poetului.

Colegii de la Școala de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu” din București nu i-au iertat virtuozitățile poetice de talent nativ, personalitatea accentuată, dezinvoltă, stilul personal independent, spiritual, în plină epocă proletcultistă, subordonată ideologic partidului-stat comunist. I s-a găsit „nod în papură” și i-a fost propusă eliminarea din Uniunea Tineretului Muncitor și, implicit, din școală, în acel prim an școlar 1952/1953, deși creațiile sale *erau pe linie* (cuvânt de ordine în acele vremuri, un altfel de *politically correct*). Scrisese parodii la poeziile lui A. E. Baconski și o cronică la drama *Bălcescu* de Camil Petrescu cu apetența unui cunoscător, dar care vor fi admonestate drastic de Vera Călin! E adevărat, conducea Secția de poezie a revistei de uz intern a Școlii, titrată semnificativ „Anii de ucenicie”, dar nu arăta a... ucenic supus ordinii intransigenților săi politrucci.

Așa se explică atitudinea exclusivistă a unor colegi îndoctrinați bolșevic până la saturație. Nu au ținut cont că, alături de toți ceilalți dedați evenimentului principal al începutului de primăvară 1953, respectiv moartea lui I.V. Stalin, la 5 martie, lui Nicolae Labiș i s-a publicat poemul *Gorunul*, dedicat marelui „Far Călăuzitor”, alături de fotografia acestuia, în revista „Contemporanul” (nr.12, vineri, 20 martie 1953), perioada (6-20 martie) în care cotidienele românești și de pretutindeni din spațiul sovietic și țările satelite, i-au rezervat omagieri multiple generalisimului, inclusiv schimbarea numelui orașului Brașov în cel de Orașul Stalin.

În lunile următoare, penița lui Nicolae Labiș a trudit scriind poezii cu subiecte adecvate momentelor politice evidente, inclusiv poemul *V-am așteptat la Festival* („Tânărul scriitor”, nr.5-6, mai-iunie 1953), preîntâmpinând cele două evenimente cu caracter internațional desfășurate la București: Congresul al III-lea Mondial al Tineretului și Studenților (25-30 iulie 1953), cu participarea a 1200 de delegați din întreaga lume și al IV-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților (2-14 august 1953), cu participarea a 30 000 de tineri de pe toate continentele.

Surpriza totală pentru Poet: nu a primit nici o invitație!

Acestui fapt i se datoresc reflexele poemei *Cântec pământesc*...De aici, dedublarea eu-lui, în care elemente metafizice/esoterice se recunosc în *fântâna sufletului* – simbolul purificării, regenerării virtuții creative, studiindu-și chipul bivalent în *apa cunoașterii* – ochi al luminii, dar și al profeției, al poeziei, al memoriei, trimițându-ne dincolo de *umbră* – imagine a lucrurilor trecătoare la ora amiezii, când omul este lipsit de echivalentul reflectării sinelui.

Astfel, căutarea *alter-ego*-ului îl conduce să-și întărească încrederea în sine, trecând prin experiențele orientale ale riturilor osiriene descrise de *Textele Piramidelor* la sfârșitul Imperiului Vechi, când toți egiptenii deveneau nemuritori și zei, la trecerea Styxului, fiind dotați cu trei suflete: *Ka* (sufletul personal al omului mort), *ba* (sufletul relativ independent de

corp) și *akh* (suflet legat de eternitate), respectiv lumea de dincolo – *Marea Rătăcire*, cum o numește Poetul.

De unde, concluzia evidentă pentru ce poema aceasta unică prin temă-subiect-epilog a rămas inedită până astăzi.

Textul original olograf scris cu cerneală neagră (3 f.r./v.) se află în Fondul Documentar „Nicolae Labiș” de la Muzeul Bucovina din Suceava (nr. inv. 169), datat de Poet, păstrând numeroase intervenții de vers și cuvânt specifice fulgurațiilor creației.

Din veacul meu, în veacul tău – o pată:
E sângele-mi ce-a curs și nu s-a șters.
Nimic mai mult. Durerea-i stilizată
Și-i nebunie cadențată-vers.

(Text descifrat de **Stela COVACI**)

CEARTA

Doamne, mândră-i Primăvara!
Ard pâraiele ca para,
Pâlpâie în soare zarea,
Munții ard ca lumânarea.

Streșinile lăcrămoase
Leapădă în stropi lumina.
Pe la fiecare casă
Văruiește gospodina.

Fierbe glia, iarba crește,
Cloșca-n sanie clocește.
Și tot scurmă pe sub sănii
Gureșele orătănii.

Satul tot i-o larmă mare
De dulăi și de mioare,
De găini, de puici rebele
Și de câte alte cele!

În vara anului 1952, Nicolae Labiș – proaspăt promovat în clasa a XI-a la Liceul „Mihail Sadoveanu” din Iași (fost și actual „Național”) – se afla în Tabăra de Elevi de la Vălenii de Munte. Din această perioadă datează cinci poezii scrise pe foi volante (nr. inv. 232, Fondul Documentar „Nicolae Labiș”, Muzeul Bucovina, Suceava), care vor primi botezul tiparului de-a lungul anilor.

Dintre ele, poezia *Cearta* are un destin special: a fost publicată parțial (ultimele două catrene), ca un adaos la scrisoarea adresată mamei de către N.L., în vol. *Moartea unui poet* de Gheorghe Tomozei (1972, pp.150-151), titrate *Fierbe glia*.

În consecință, reproducem textul reîntregit cu titlul inițial.

CÂNTEC PĂMÂNTESC

Noaptea, m-am uitat într-o fântână
 Și-am văzut un firav chip în fund.
 Hăt, demult, privisem în fântână
 Și-mi întârziase chipu-n fund.
 De la apa neagră către mine
 Nu e caier străveziu, că-s ani.
 Cel ce-am fost se bate-n cercuri line
 De ghizdeii verzi cu bolovani.
 Ochii lui mă oglindesc a spaimă,
 C-am crescut asprit și fără rost...

În fântâna sufletului, astăzi,
 M-am găsit pe mine care-am fost.

Am cules imagini prea târzii
 Din fântâna sufletului, astăzi,
 Ori din ochii tăi, tot una mi-i.

Te-ai născut și umbră nu aveai
 Ori ți se păruse doar c-o ai.
 Sufletu-mi ți-a fost o umbră mare.
 Când ai răs cu sufletul la soare,
 Sufletu-mi ți-a fost o umbră mare
 Lunecat cu pașii pe cărare.
 Când plângeai sub stele, chiar și când
 Soarele și stelele, stelele senine,
 Raze nu-și mai coborau spre tine
 Și mergeai tăcând printre pământ...

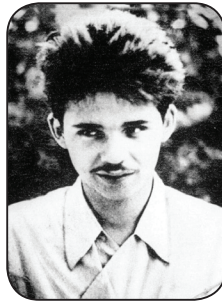
Sunt mai tare decât tot ce doare.
 Orișicâtă jale să mă sape,
 Inima-mi destulă mai încape.

Eram bob de flacără cerească
 Tot cătând comoara s-o vestească.

Împietrit de bronz, capacul greu
 Între noi, ședea să ne desparte.
 Dar din tine, am crescut mereu,
 Astăzi, vâlvătaie fără moarte.
 Neîntorși prin lume lunecăm –
 Eu spre Cer, tu spre Pământ cobori:
 Mă așteaptă marea nesfârșire,
 Te așteaptă pietre, fier și flori.

Mă așteaptă Marea Rătăcire,
 Te așteaptă Moarte și Iubire.

Cum aș vrea de moarte să te apăr,
 Viermii ei și viermii mulți ai vieții...
 Pentru tine-aș renunța să scapăr,
 Dându-ți nesfârșirea tinereții.
 Când nu pot opri ai vremii cai,
 Pot doar cruci de grai moldav să tai.
 Când ne-om săvârși într-un târziu,
 Trestie să fii și stea să fiu.
 De-am să cad, chemat și-atunci de tine,
 Aprinzând pădure și părâng...
 Ca să nu te frâng, păzi-voi bine,
 La o parte-n smârcuri să mă stâng...

De comoară s-a aflat, e scris,
 Că văpaia cerului se stânge.
 Te-am aflat demult, dar ca-ntr-un vis
 Mai vestesc flăcări de sânge.

Cine mi te-a-nstrăinat?
 Pământul mistui cu văpaie de blestem.
 Să-l găesc pe vinovat.
 Pământul mistui cu văpaie de blestem.
 În înec aș istovi pământul
 Cu-al meu sânge otrăvit potop.
 Și în timpul meu tăiat din spații,
 Aș porni o lume să îngrop.

Numai noi, prin tot ce-aveam în fire,
 Fără de răgaz ne-nstrăinam
 Și putere-n contra noastră n-am.

Ispitit de-a cărnii dulce vrajă,
 Glume n-am ivit și celelalte.
 Ieri, avusem gânduri prea necoapte
 Și am, astăzi, gânduri prea înalte.
 Rotită-n urmă mii de ani pe cer,
 Steaua Ka .?. purta flori demult.
 Vraja aceasta-i adâncă,
 Precum ochii pe care nu-i uit.

Răsfrânge unul larg tot ce-i mai trist
 Pe tot pământul înflorit sub soare.
 Vraja aceasta-i adâncă,
 Precum sufletul pe care nu-l uit.

Am alergat după desăvârșire
 Cu pași de carne și cu gândul nevăzut,
 Precum am alergat șovăielnic
 După fata pe care n-o uit.
 Ni-i scurtă și-ngustă cărarea,
 Dar viața-i ciudată și mare,
 Precum fata pe care n-o uit.

Patimă de-a pururi, de la care
 N-am primit sărutul dintâi;
 Fiindcă nu cunoșteam înturnare,
 Vrei să-mi dărui umbra călătoare,
 Desfăcând-o-ncet de la călcâi?
 Este sufletul ce ți-am dat eu.
 Zi-i oricum, dar nu mai e al meu!

Să-ți mai dau un strop din mine-anume.
 Ce-am rămas, mă-mpart bucăți la lume!

EPILOG

Ochii se asemuiesc florilor și stelelor,
 pământurilor, sufletul și cerurilor,
 femeea, desăvârșirii.

(10 august 1953)

ELENA MONU

CASE ISTORICE DIN BÂRLAD. CASA KOSTAKI EPUREANU-EMANDI

În anul 1758, domnul Constantin Racoviță hărăzește moșia târgului Bârlad mănăstirii Sf. Spiridon din Focșani, eveniment care marchează dispariția domeniului domnesc de la orașe. După ani lungi de procese, bârlădenii și-au redobândit pământul de la ultimul proprietar, Profira Dimachi, în schimbul unei sume considerabile. Baniile aveau să fie plătite de fiecare proprietar de teren, de aceea s-a alcătuit „Tabla măsurii și târgului de la 1815 pe toate mahalile și vatra veche.”⁽¹⁾

Conform acestui document, spătarul Ioan Kostaki Epureanu (?1780?-?1846) deținea, în „Mahalaua din gios de Cacaia”, ce cuprindea o parte din zona numită Cotu Negru, un loc de case, cu o lungime de 230 de stânjani.⁽²⁾ Terenul se afla pe Ulița Cotu Negru, numită, la începutul secolului al XX-lea, strada Gheorghieș Emandi (astăzi strada Gheorghe Emandi). La o dată pe care nu o putem preciza – posibil deceniul 3 al secolului al XIX-lea – spătarul, căftănit ulterior mare vornic, și-a construit case cu acareturi (beci, fântână, magazii etc.). Deocamdată nu dispunem de documente care să ateste supoziția noastră, bazată pe argumente logice și pe documente târzii. Primul argument: Vidomostia din anul 1829, care îl găsește pe Ioan Kostaki în ținutul Tutovei, având reședința la Bârlad.⁽³⁾ Al doilea argument: primul proprietar atestat documentar al casei și terenului din Cotu Negru a fost Manolache Kostaki Epureanu (1820-1880), fiul cel mic al spătarului Ioan Kostaki. Studiindu-i atent biografia, am constatat că acesta, deși moștenise însemnate averi imobiliare și funciare, din cauza datoriilor acumulate, a fost nevoit să vândă mare parte din case și moșii. Astfel, dintr-un document din 1873 reiese faptul că, în anul 1868, Manolache Kostaki vânduse casele și terenul menționate mai sus lui Gheorghieș Emandi.⁽⁴⁾ Până la acea dată, locuise în casa din Cotu Negru, cu certitudine din anul 1843, când tânărul doctor *in jura*, titlu acordat de Facultatea de Drept din Iena în anul 1839, își încheia studiile de științe politice la Paris (1840-1843). La Bârlad, Manolache Kostaki a îndeplinit funcția de președinte al Tribunalului ținutul Tutova (1846-1847). În această casă au poposit prietenii și rudele sale, personalități care au aparținut strălucitei generații pașoptiste: Al. I. Cuza, Costache Negri, Mihail Kogălniceanu, Lascăr Rosetti. Pedepsit cu exilul de către domnitorul Mihail Sturdza (1834-1849), pentru participarea, notabilă, la revoluția din Moldova, Manolache Kostaki a revenit acasă abia în anul 1851.

La Bârlad, a trăit unica sa poveste de dragoste pentru Maria Sturdza Bârlădeanu (1830-1875). Unirea prin căsătorie a celor doi tineri, vlăstare ale mării boierimi, nu era văzută cu ochi buni de către mama Mariei, Smaranda Sturdza, care dorea să-și mărite fiica cu Lascăr Rosetti.⁽⁵⁾ Cu toate acestea, tinerii și-au împlinit visul prin „răpirea” frumoasei Marghiolița (s-a întâmplat în timpul unui bal din casa Sturdza, semnalul fiind primirea de către apriga Smaranda a unui... borcan cu dulceață de cireșe amare din care a zburat o pasăre). Cei doi îndrăgostiți s-au căsătorit, nași fiindu-le Costache și Catinca Negri. Vorniceasa Smaranda nu i-a iertat niciodată, spre deosebire

de soțul ei, Alexandru (Alec), care îi vizita în ascuns pe tineri, ulterior pe nepoți, fie în casa de la Bârlad, fie în conacul de la Epureni. Copiii, născuți unul după altul – Ecaterina (1854), Elena (1855) și Ioan (1856) – au avut o copilărie fericită și o educație aleasă, părinții neprecupețind nimic pentru a le angaja preceptori români și străini.

Manolache Kostaki Epureanu l-a cunoscut pe Gheorghieș (Gheorghe) Emandi (1823-1904) în anii pregătirii Unirii Principatelor. Acesta din urmă, venit la Bârlad pe la 1856, s-a implicat în mișcarea unionistă, fiind membru marcant al Comitetului Unirii, format la 23 martie 1857. El a cumpărat un teren de casă, cu lungimea de 129 stânjani domnești, în Cotu Negru, la 22 iunie 1859, teren megieșit cu proprietatea lui Epureanu amintită mai sus.⁽⁶⁾ Prin Gheorghieș Emandi, familia Epureanu le-a cunoscut și pe surorile lui, Catinca și Maria, care vor urma calea monahală (una dintre ele va sta o perioadă la Epureni, îngrijind de copiii și de gospodăria soților Epureanu stabiliți la București). Magdalena Exarhu (1876-1949), nepoata lui Manolache, autoarea notelor memorialistice din Albumul⁽⁷⁾ recuperat de noi de la Epureni, scriind laconic despre relațiile apropiate dintre bunicul său și Gheorghieș Emandi, îi numește cumnați, termen cu acoperire foarte largă în epocă. Oricum, înrudirea și comuniunea politică a celor doi explică de ce Manolache și-a vândut casa și terenul lui Gheorghieș Emandi în anul 1868. Om politic cu convingeri conservatoare, acesta s-a căsătorit, după o perioadă lungă de văduvie, cu vecina de peste delușorul Țuguieța, Ecaterina (Catinca), fiica lui Alec și a Tersefiei Tuduri. Au avut patru copii: trei băieți – Nicolae (1866-1878), Theodor (1868-1942), Ion – și o fiică, Smaranda. Copiii au crescut împreună cu părinții în Casa Emandi până în anul 1884, când s-a produs divorțul părinților. Nu știm cauzele divorțului. N-ar fi putut fi diferența de vârstă dintre soți, fenomen frecvent în epocă. Poate, mai degrabă, firea voluntară a Catincai, lucru perceput subliminal din documentele Casei Tuduri din Bd. Epureanu nr. 3. Credem că băieții au rămas cu tatăl, iar Smaranda, cu mama. În calitate de președinte al Partidului Conservator din județul Tutova, Gheorghieș Emandi l-a primit ca oaspete acasă pe Tache Ionescu, președinte de onoare al organizației tutovene. Înaintea lui Tache Ionescu, frumoasa casă boierească mai avusese un oaspete de seamă, în octombrie 1877: pe Vasile Alecsandri. Poetul venise la Bârlad pentru a susține un recital de poezii, fondurile strânse urmând să fie distribuite răniților de pe frontul din Bulgaria. În seara respectivă, venind de la teatru, admiratorii l-au însoțit până în curtea lui Gheorghe Emandi, iar din cerdac poetul patriot a ascultat ovațiile acestora.

Tot în casa de la intrarea în Cotu Negru s-a organizat nunta Smarandei Emandi cu Alexandru Mitescu, căpitan în Regimentul 6 Roșiori „Princesa Maria” din Bârlad. Nunta a fost precedată de o poveste, adevărată, intrată în legendele Bârladului. S-a spus și s-a scris că frumosul Alexandru Mitescu o ceruse de soție pe Smărăndița, cu un fizic dezagreabil, în urma unui rămășag pierdut cu colegii de cazarmă. El și-a

respectat onoarea de ofițer și, poate neașteptat pentru unii bârlădeni, cuplul a avut o viață fericită.⁸⁾

Cel mai cunoscut dintre fiii lui Gheorghieș Emandi a fost Theodor (1868–1942). Absolvent al Liceului Codreanu din Bârlad, el a urmat Facultatea de Drept a Universității „Al. I. Cuza” și a practicat avocatura la Iași, dar la scurtă vreme s-a întors la Bârlad. A avut însemnate funcții publice: în anul 1905, când el era primar, s-a introdus la Bârlad iluminatul electric. Atașat de Tache Ionescu, Theodor Emandi a părăsit Partidul Conservator, devenind membru al Partidului Conservator Democrat făurit de mentorul său. Din partea acestui partid, el a obținut două mandate de deputat în Parlamentul României. S-a căsătorit cu Elena, fiica cea mare a junimistului Nicu Gane, primar al Iașului. Timp de două decenii – perioada bârlădeană a familiei Theodor și Elena Emandi – casa de pe strada Cotu Negru, numită după 1905 Gheorghieș Emandi, a rămas una din importante reședințe aristocratice și în egală măsură artistice ale orașului. Aici, Elena Th. Emandi a deschis un salon literar și artistic, frecventat de elita politică și intelectuală a Bârladului. Fără a fi membră, doamna Emandi a colaborat cu Societatea literar-artistică Academia Bârlădeană. Astfel, în iarna anului 1918, „academicienii” bârlădeni invitați de amfitrioană, și-au prezentat creațiile literare. Un an mai târziu, Academia Bârlădeană a editat *Florile Dalbe*, prima revistă literară românească din perioada interbelică, fondată de G. Tutoveanu, V. Voiculescu, Tudor Pamfile, Mihail Lungeanu. Paginile revistei cuprind, printre alte nume, și pe cel al Elenei Th. Emandi. După primul război mondial, Theodor Emandi a intrat în corpul diplomatic al României, ocupând, succesiv, postul de ministru plenipotențiar la Praga și Belgrad.

Odată plecați stăpânii, strălucirea de odinioară a Casei Emandi se stinge. Între timp, familia Emandi își cumpărase o casă în București, pe str. Postelnicului nr. 3. Bătrâni și fără copii, soții Emandi au luat decizia de a vinde casele și terenul din Bârlad. Emil Gutunoi, funcționar din Bârlad, a cumpărat casa de la Elena Emandi, deoarece Theodor, care stabilise prețul și luase arvuna, a murit la sfârșitul anului 1942. Elena l-a desemnat ca procurator pe avocatul bârlădean Constantin Dornescu, pentru a elabora actul de vânzare-cumpărare. Documentul din 29 martie 1943, semnat de avocat și de cumpărător, ne oferă date exacte despre teren și casă. „Proprietatea este compusă dintr-un loc viran de 12.000 de metri pătrați, pe care se află o casă deteriorată de cutremur, construcție de cărămidă acoperită cu tablă și compusă din opt camere, cu instalație de lumină electrică, două contoare, una baie, două magazii, un beci, o fântână, întregul teren fiind în prezent împrejmuit cu zăplaz de scândură deteriorat.”⁹⁾ Noul proprietar a făcut casei anumite modificări: de exemplu, a închis cu scândură și geam cerdacul, în proporție de două treimi.

Casa a fost revândută pe la 1980, iar actualii proprietari au întreprins lucrări de consolidare, au construit camere pe lungimea cerdacului închis, dar au păstrat structura interioară: salonul oval, biblioteca, dormitoare, toate dispuse de-a lungul unei săli, structura fiind aceea a caselor boierești din secolele XVIII-XIX. Se mai păstrează, de asemenea, ușile interioare din lemn sculptat, sobele de faianță în culori pastel comandate la Viena, ca și o parte din mobilierul familiei Emandi.

Descendența lui Gheorghe Emandi a continuat prin fiul său, Ion (Ionel), care, după terminarea studiilor superioare, a rămas la București. Din căsătoria lui cu Margareta Orășanu, s-au născut doi fii: Gheorghe și Dinu. Numai că Gheorghe Emandi, care a trăit până la sfârșitul vieții în București, a avut

din căsătoria cu Edith Lalu, o singură fiică, Elena (Ena).¹⁰⁾ Astfel, numele familiei s-a stins, fiindcă Elena Emandi și-a luat numele familiei soțului, doctorul Grigore Ghyka, urmaș direct al domnitorului Grigore Alexandru Ghica al Moldovei.

Note:

1. Ioan Antonovici, *Documente bârlădene, II. Actele de proprietate ale Casei Obștiei Târgului Bârlad*. Tipografia Neculai P. Peiu, 1912, p. 342.
2. Ibidem, p. 378.
3. Alexandru V. Perietzianu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829 (II)*, în *Arhiva Genealogică III(8)*, 3-4, Editura Academiei, Iași, 1994, p. 18.
4. *Certificat de proprietate* din 17 aprilie 1873, emis de Casa proprietății moșiei târgului Bârlad. Actul s-a făcut la solicitarea lui Gheorghieș Emandi, pe baza documentelor de vânzare-cumpărare din 1859 și 1868.
5. Radu Rosetti, *Scrieri*, Editura Minerva, București, p. 703.
6. *Certificat de proprietate* din 17 aprilie 1873.
7. Albumul descoperit la Epureni, în timpul cercetărilor noastre referitoare la familia Kostaki. Din analiza minuțioasă a albumului, în coroborare cu alte documente referitoare la Costăchești, am aflat că proprietara era Caterina Iordache Epureanu, iar însemnările colegelor de pension și ale prietenilor încep cu anul 1850; pe paginile rămase albe, Magdalena Exarhu și-a scris amintirile la vârsta senectuții.
8. C.D.Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă*. Editura Vitruviu, București, 2007, pp. 772, 731-732.
9. Act de vânzare din 29 martie 1943, Bârlad, autentificat de Notariatul de stat Bârlad.
10. Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii. Taina familiei Emandi*, în *Ziarul de duminică*, 25 iulie 2008, p. 10.

Imaginile casei datează din anul 2000, când imobilul a suferit modificări; în partea stângă se văd stâlpii de la balconul din secolul al XIX-lea.

PETRUȘ ANDREI

UN REGAL AL AFORISMULUI LA TECUCI

În zilele de 5 și 6 octombrie 2017, a avut loc la Tecuci, județul Galați, prima ediție a Festivalului Internațional al aforismului.

Inițiatorul și coordonatorul Festivalului a fost profesorul și scriitorul Vasile Ghica, membru U.S.R., iar principalii organizatori au fost „Fundatia Pelin”, Primăria Tecuci și Casa de Cultură a municipiului.

Desfășurat sub titulatura „Români de pretutindeni”, Festivalul a numărat, alături de concurenții din țară, și 18 concurenți din S.U.A., Canada și Franța.

Printre membrii juriului s-a numărat academicianul Nicolae Dabija din Republica Moldova, poetul care a scris cel mai emoționant, poate, distih din poezia universală contemporană: „Doru-mi-i de dumneavoastră/ Ca unui zid de o fereastră.”

Redactorul Aizic Iancu ne oferă, în cronică primei zile a marelui eveniment literar, câteva informații extrem de utile: „Președinte de onoare a fost renumitul om de litere, acad. Naji Naaman, din Liban, țară cunoscută în trecut sub numele de Fenicia și având o vechime de peste 7000 de ani.” Născut la data de 19 mai 1954, și având drept crez și ideal principiul: „Orice om trebuie să aibă acces gratuit la cultură”, acad. Naji Naaman a scos de sub tipar, după cum ne spune același documentat ziarist, 78 de cărți în 44 de limbi. Prin erudiție, prin sinceritate și prin marea sa dragoste pentru cultură și umanitate, carismaticul academician Naji Naaman a cucerit numerosul auditoriu, format din elevi premianți, din profesori dăruți, preoți și scriitori veniți din toate colțurile țării și din străinătate. Traducerea în și din limba franceză a fost efectuată de doamna profesoară Lidia Costea. Moderator a fost scriitorul Vasile Ghica, iar amfitrion domnul Doru Eugen Pelin.

Un moment emoționant a fost cel al întâlnirii distinsului academician Naji Naaman cu elevii și profesorii din învățământul gimnazial și preuniversitar tecucean. Au fost întrebări și răspunsuri pe măsură din partea oaspetelui și a profesorului Vasile Ghica, într-o atmosferă familiară, plină de căldură, cu emoții, cu naturalețe și cu amintiri de neuit.

În a doua zi a Festivalului, pe lângă numeroase alte personalități, au fost prezenți șase membri ai *Academiei Bârlădene*: eminescologul Theodor Codreanu, prozatoarea Lina Codreanu, director al revistei *Liter-Club*, doamnele profesoare Elena Popoiu, Mihaela Tudor și Livia Andrei, redactor-șef al revistei sus-numite, și poetul Petruș Andrei.

După momentul festiv în care s-au făcut prezentări, revederi și noi cunoștințe la sediul Fundației „Pelin”, moderatorul Vasile Ghica a repartizat scriitorii și invitații speciali la diferite școli și licee din municipiu.

La Liceul Tehnologic „Ovid Caledoni” au mers scriitorii Valeria Manta Tăicuțu, Livia și Petruș Andrei. Tema întâlnirii cu admirabilii elevi și minunatul colectiv al catedrei de Limba și literatura română, alcătuit din doamnele profesoare Elena Huian, Aida Palade, Irina Filimon și Crina Topa, a fost: „Aforismul în opera scriitorului Vasile Ghica”, profesor și inspector școlar 1991-1998.

Demn de remarcat este faptul că eleva Violeta Enache de la acest liceu a câștigat un premiu la această primă ediție a Festivalului Internațional al Aforismului de la Tecuci.

Scriitorii Valeria Manta Tăicuțu și Petruș Andrei, membri ai U.S.R., au delectat audiența cu lecturi din propriile creații. Și în celelalte unități școlare activitățile la care au participat scriitorii Lina și Theodor Codreanu, doamnele profesoare Elena Popoiu și Mihaela Tudor, ca și toate celelalte personalități, au fost la fel de interesante și, lucru important, interactive.

De la orele 14.00, activitatea s-a mutat la sediul Protoieriei Tecuci, unde gânditorul aforistic Vasile Ghica a solicitat invitaților să prezinte câte zece aforisme. Au citit scriitorii: Gheorghe Andrei Neagu din Focșani, Pompiliu Comșa și Gheorghe Gurău din Galați, C. Ardelean din București, Alina Breje din Torino și Mircea Oprea.

Poetul Petruș Andrei s-a adresat academicianului Naji Naaman spunându-i: „Les écrivains, voilà la vraie grandeur de l'humanité”/, „Scriitorii, iată adevărata măreție a omenirii” (memorabila afirmație a lui Samuel Johnson), iar celor doi amfitrioni, Vasile Ghica și Doru Eugen Pelin, le-a adresat o spontană epigramă:

„Maestre Ghica, ce plăcere!
Azi la spectacolul de gală,
Tu din Tecuci faci capitală
Și din „Pelin” un stup de miere.”

După ce au încetat aplauzele, a citit zece aforisme, a căror noutate constă în aceea că sunt distihuri, deci ușor de reținut.

FUNDAȚIA PELIN
TECUCI - ROMÂNIA

ORGANIZEAZĂ
FESTIVALUL INTERNAȚIONAL al AFORISMULUI
pentru românii de pretutindeni

Ediția I
5 - 7 Octombrie 2017

Concurenții sunt rugați să trimită câte un grupaj de 50 aforisme și un micro C.V. pe adresa de E-mail :
vasghica@gmail.com
sau fundatiapelin@yahoo.com

Invitați: **Termen : 15 iunie 2017**

- **Naji Naaman** - Humanist, writer and culture promoter
President Naji Naaman's Foundation for Gratis Culture/FGC
- **Valeriu Butulescu** - Cel mai tradus scriitor român contemporan
- **Alina Breje** - scriitor, traducator - Torino in Sintesi
Antologia aforismului românesc contemporan (Torino, 2013)

Lucrările premiate vor fi publicate în prima antologie a festivalului, care va fi trimisă și online tuturor participanților la concurs. Premianții vor fi invitați să participe la festivitatea de premiere din 5 - 7 octombrie 2017 la sediul Fundației Pelin din Tecuci, str. 1 Decembrie 1918 nr. 60.
Cazarea și masa sunt asigurate de către Fundația Pelin

PARTENERI:

ASIRCO, CONFERENCE, ADMONII CULTURALE, HELTS, cronica.ro, Viața, Citatepedia.ro, ASOCIATIA CULTURALA "CON ANIMA" ARAD, ASOCIATIA "CĂMĂRATA MIZICALA "OLIMPII ZARICIAN", AXIS LIBRI, Realitatea, Plumb, RADIO TECUCI, ATENEU, TELEVIZIUNEA CULTURALĂ LITERARĂ

Inițiator și coordonator:
Prof. Vasile Ghica - scriitor

Le facem cunoscute și cititorilor revistei:

Se supără pe noi natura și ne spune
 Mestecenii sunt lumânări de rugăciune.
 Cine ne-ajută să salvăm poporul?
 Rugăciunea, crucea și Mântuitorul.
 Ideea-i ca în apă o nuia
 Se schimbă brusc în capul altuia.
 Durerea când te bate-n cuie
 Nu te doboară ci te suie.
 În versurile-adevărate
 Să simți că inima îți bate.
 Citește, te rog, cartea mea
 C-am pus tot sufletul în ea.
 Poete, viața-ntreagă-nvață
 Cum poeziei să-i dai viață.
 Guvernele nu sunt eterne,
 Cum urcă, așa cad guverne.
 Să simți în miezul cugetării
 Adâncul și cuprinsul mării.
 Cultura lumii când e la aman
 Noi apelăm la Naji Naaman.

Tot la Protoierie, au fost premiați elevii, dar și cadrele didactice care s-au ocupat de pregătirea lor: Daniela Niculescu, Claudia Ghica, Elena Jalbă, Vicențiu Badiu, Rodica Cristovici și Corina Olaru.

Au mai luat cuvântul scriitorii: Valeriu Butulescu, un răsfățat al premiilor literare, tradus în zeci de limbi, și Ionuț Caragea, vicepreședinte al Asociației Scriitorilor de limbă română din Quebec, Canada.

Profesorul moderator Vasile Ghica a citit poezia „Nu plânge, Maică Românie”, poezie descoperită în ranița unui erou din primul război mondial, poezie care a emoționat întreaga asistență, după care s-a păstrat un moment de reculegere în memoria celor care au luptat cu prețul vieții pentru marea Unire.

La „Ateneul Pelin”, scriitorul Vasile Ghica a prezentat viața culturală a „Tecuciului literar și artistic” evidențiind pe profesorii Alexandra Manolache și Olimpiu Zăgorean de la Clubul Elevilor din Tecuci. Au încântat pe toți cei prezenți, cântând la

pian, elevii Ana Maria și Matei Arhire, Alexandra Manolache și Luiza Gao. Moderatorul a amintit și marile personalități tecucene: Calistrat Hogaș, Iorgu Iordan, Gheorghe Petrașcu, Ion Petrovici...

Au vorbit apoi scriitorul gălățean Theodor Papapiru, membru al juriului, poeta și traducătoarea Alina Breje, care a citit mesajul doamnei Anna Antolise, președinte al Asociației Italiene pentru Aforisme și a prezentat „Antologia aforismului pentru românii de pretutindeni” (Tecuci, 2017), după care a fost invitat la microfon distinsul și ilustrul oaspete, acad. Naji Naaman, președintele de onoare al Festivalului, care a mărturisit: „Eu nu vorbesc despre operele mele, pentru că operele vorbesc de mine. Eu nu am știut până acum unde e pe hartă Tecuciul, dar acum vă spun că acest oraș va fi mereu în sufletul meu.” Și al nostru, adăugăm noi. Despre opera acad. Naji Naaman a vorbit scriitorul Valeriu Butulescu, care a obținut și Trofeul Festivalului, intitulat „Sapiens Piroboridava”.

Pe lângă numeroase premii oferite de reviste literare de prestigiu, s-au acordat cele patru premii scriitorilor: Ion Mătu din R. Moldova (Mențiune), G. Geafir (Premiul al III-lea), Dan Surducă (Premiul al II-lea), Nicolae Petrescu Redi (Premiul I), Mircea Oprea (Premiul I- ex-aequo). Academicianul Naji Naaman a oferit diplome domnului primar Cătălin Hurdubaie, scriitorului Vasile Ghica, precum și domnului Doru Eugen Pelin, organizatorul Festivalului. În același cadru festiv a primit diploma și antologia pentru premiul „Naji Naaman”, obținut de poetul Petruș Andrei în 2015, având, cu acest deosebit prilej, onoarea de a fi cooptat în „Maison Naaman pour la Culture”.

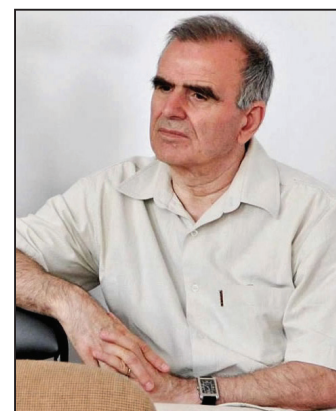
Cu un efort material și spiritual remarcabil, orașul Tecuci, prin marile sale personalități contemporane, a reușit să organizeze Festivalul Internațional al Aforismului, prima ediție, într-o manieră care-i face cinste și-l menține între primele orașe culturale ale țării.

Este de dorit ca acestei prime ediții să-i urmeze și a doua și a treia pentru a deveni tradiție și motiv de mândrie națională.

Mâna întinsă de domnul academician Naji Naaman trebuie strânsă cu deferință și reverență, cu toată căldura și prietenia, iar Festivalul Internațional al Aforismului de la Tecuci merită toată atenția și tot sprijinul din partea Uniunii Scriitorilor din România.

DIN AFORISMELE LUI VASILE GHICA

- *Nu chiar toate voluptățile lumii sunt ale Satanei.*
- *Nu avem capacitatea să acceptăm decât moartea altora.*
- *Sinucigașul moare împăcat că și-a pedepsit soția. Dar de fapt el i-a făcut cadou libertatea.*
- *Deseori, cea mai eficientă apărare este riposta.*
- *Noi nu mai avem șansa unor confruntări cu perșii, cu mongolii ori cu vikingii. Ne-au rămas numai cele cu absolutul.*
- *În fața morții ne prezentăm nepregătiți, pentru că nu avem acces la experiența celorlalți.*
- *Singurul sentiment al celor ajunși în Rai este, probabil, regretul că au zăbovit prea mult pe pământ.*
- *Cred că și dincolo ne vom călca, unii pe alții, pe bombeuri.*
- *Viața nu e un roman polițist. Aici vinovatul rămâne, de regulă, necunoscut. Iar destinul poartă cagula.*
- *Înțeleptul își trăiește din plin viața. Nu este doar un biet maratonist al plăcerilor.*

IOAN DĂNILĂ

CULTURĂ ȘI ISTORIE

A trecut ceva timp de la a XXII-a ediție a Simpozionului Național de Estetică (Bacău, 11-14 octombrie 2017), fără ca ecourile evenimentului să se stingă. Organizatorul – Centrul de Cultură „George Apostu”, prin contribuția directă a lui Gheorghe Geo Popa, acum secretar de stat în Ministerul Culturii și Identității Naționale – a avut grijă ca și de această dată să invite personalități de primă mână din România. Nu mai puțin de patru academicieni s-au înfățișat publicului avid de informație prelucrată inteligent: Vasile Tărățeanu, de la Cernăuți, Eugen Simion, Alexandru Boboc, de la București, și Ioan-Aurel Pop, de la Cluj-Napoca. Acestuia din urmă și lui Alexa Visarion li s-a acordat, ex aequo, Marele Premiu „George Apostu”. O vibrantă laudatio a rostit Eugen Simion, căruia îi aparține „un gest surprinzător, cerându-i lui Geo Popa ca la anul, în 2018, să facem ceva pentru Vasile Alecsandri în Bacău. [...] Alecsandri a făurit, alături de alți mari cărturari, România modernă. Am văzut Casa Alecsandri; este urât; trebuie făcut ceva” (cf. www.desteptarea.ro; text de Gheorghe Bălătescu; 13 octombrie 2017). Răspunsul rectorului Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a fost atipic, așa cum a și recunoscut. Lecția lui de istorie a fost un exercițiu de memorie culturală: academicianul a recitat (da, da!) poezii întregi din creația clasică românească. A început cu Ion Pillat (pentru cadrul autumnal) și a continuat cu „Sergentul”, de Vasile Alecsandri, în care avem „gloria noastră înmănușată în figura unui om sărman”, cu George Coșbuc, cântărețul aceluiași eveniment de la 1877, neuitând „Rugămintea din urmă”: „Pământul țării să-l săruți/ Și pentru mine!” ș.a.m.d. Redăm un fragment din alocuțiunea lui Ioan-Aurel Pop, rostită în Sala „Ateneu” din Bacău vineri, 13 octombrie:

„Bunica mea s-a născut înainte de Primul Război Mondial, firește, și o văd întâmpinând momentul 1918 <<Cu părul nins, cu ochii mici/ Și calzi de duioșie>> (Șt. O. Iosif)”,

cu mare bucurie, dar și cu o tristețe în suflet, că a venit prea târziu. [...] Dacă le-aș arăta oamenilor politici de azi (despre care domnul academician Eugen Simion spunea că nu sunt – majoritatea – oameni de stat) cine a făcut politică în perioada interbelică, handicapul ar fi extraordinar. Generația aceea a trăit copleșită de acel moment și nu

a putut trece peste el niciodată. Un analist rău a zis că am rămas obsedați de Marea Unire, nepunând cuvântul *obsedați* între ghilimele. Pentru toți oamenii, perioadele dinainte, când ei erau tineri, au fost epoci de aur. Cel care a trăit momentul din 1918 într-un mod și spiritualizat, și raționalizat (studiase mult cultura germană) a fost Lucian Blaga. Și-a intitulat volumul de debut, din 1919, *Poemele luminii*, gândindu-se la marea lumină care se revărsase peste neamul românesc. După astfel de poezii încep să simt și eu cum bat în geamuri razele de lună”.

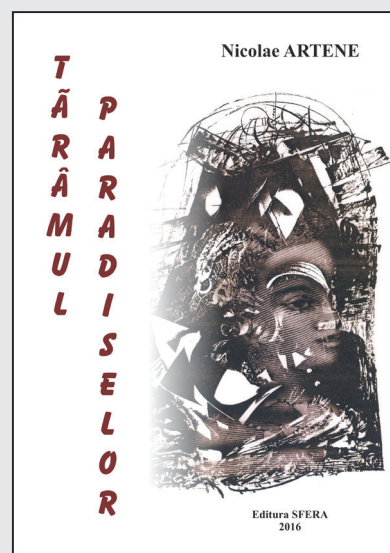
Ioan-Aurel Pop – un istoric care așază în creuzetul culturii naționale cuvântul românesc merit a ne călăuzi de-a pururi pașii.

Nicolae ARTENE

NINGE

Ninge pe suflet
cu fulgi nostalgici,
gândul coboară-n amintiri –
cocor singuratec
stârnind insomnii;
ninge pe suflet
într-un iureș năvalnic,
cobor pe trepte-fantasme

din norduri stârnite
când vântul ascute arpegii.
E iarnă
și caii mă poartă-n
întinderi albe și mate,
aud veșnicia
cum strigă
în noapte.

SIMION BOGDĂNESCU

STEAUA NAUMIANĂ

Cu un titlu pus în răspar, inspirat intenționat după cunoscutul poem arghezian „Cîntec de adormit Mitzura”, devenit „Cîntec de adormit somnul”, în tradiție demitizantă postmodernistă, poetul **Horațiu Stamatin** și-a sigilat destinul de mare pasionat al poeziei suprarealiste, al metodei eclatante, declanșatoare de viziuni extrane, al cărei suveran în lirica românească rămîne, indubitabil, maestrul Gellu Naum.

Steaua naumiană e doar călăuză magică prin teritoriul existențial pe care magul bogdăneștean îl traversează, impunîndu-și, cu *originalitate*, vocea auctorială, emblematica vizionară, modulațiile emoționale, tematica și motivele lirice, și semnificațiile multiple, generate de polisemantisme, echivocuri, ambiguități, antiteze și oximoroane. („Începerea coborîrii în sus”, sau cum odinioară admirabil scria Eminescu „iar te-ai cufundat în stele?”). Nu mai este bacovianul „Aud materia plîngînd”. Un alt fior de auzire se petrece acum: „aud singurătatea singurătății/multiplicîndu-se-n mine ca-ntr-o mare de oglinde/răsfățat acum/în mierea auzului”, („aud o armie venind...”).

Titlul pare a avea și ceva blagian, trimițîndu-ne la celebrul volum „Lauda somnului” (1929). Însă capătă semnificație estetică și face referiri la poezie ca salvare în fața morții. *Cîntec de adormit somnul* echivalează semantic horatianul *non omnis moriar!* Dar semantica somnului în acest volum, vom vedea!, este mult mai bogată, mai densă și mai surprinzătoare!

Vocea lirică a lui Horațiu (devenit în teritoriul poemelor fie „îngerul D’Oracio, fie „preafericitul Oraț”) sintetizează livrescul demitizant urmuzian cu rostul metafizic blagian, trecut dincolo de spațiul sensibil, empiric al copilăririi dintotdeauna. Un grațios, delicios poem ne dedulcește (și ne descîntă) de inimă rea: „am fost la moară la Bogdănești/acolo unde tu bodogănești//de-am măcinat un cîine/plin de puricii zilei de mîine//am făcut o mămăligă mare/și-am aruncat-o pe mare//și-a păpat-o un rechin/mulțumit de-al meu destin//iar rechinul a mai spus/„vai ce cîine-nespus de bun/fără oase tras din tun” (*moara sau tunul*).

Imaginarul poetic, rezultat al contopirii emblemelor de Regim Diurn și de Regim Nocturn, conturează un univers al cărui nucleu forțează și adună energetic ipostaze și imagini lirice postmoderniste, ironice, calculat excentrice. De aici, veridica impresie de surprinzător, de inedit și de spectaculos: „aducîndu-și aminte că e ziua mea/de naștere/bufnița a început sulemenitul/și-a dat ghearele cu oja/s-a pensat și machiat stil Greta Garbo/apoi s-a pus pe-un plîns/că și norii au stat locului mirați de-atîta diluviu... (*fiind poet!*).

Aluzii coșbuciene/eminesciene!

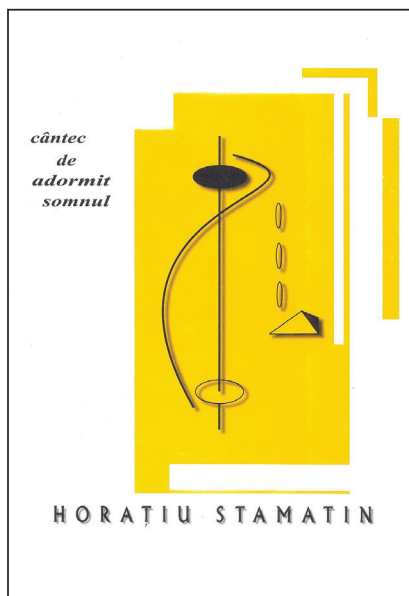
Deși par a lua totul în zeflema, pentru că „soarele negru” nervalian nu mai sensibilizează romantic tulburătorul și misteriosul cer din sufletul de odinioară al „fratelui” lector, textele stamatiniene camuflează ca niște pulsări emoționale adevăratele, profunde, mișcătoarele sale trăiri pe care, cu talent, reușește să le transfere în inima noastră. Asemenea unor comete aproape invizibile ori unor asteroizi demult depărtați de noi. Simplitatea, în astfel de cazuri (nu puține!), energizează gravitatea, neliniștea plină de dor metafizic: „privesc în sus și văd îngerii/și aud foșnirea planetelor/și spun/«am ajuns la capătul lumii/aici spațiul nu timpul/e cel care rememorează virtuțile/aici vom sta și vom da foc stelelor/din cînd în cînd»>>/atît de mult le datorez/celor care au murit” (xxx).

Tematica, desigur, este aceea majoră și dintotdeauna: universul, infinitatea timpului, dragostea, somnia cosmică (moartea), creația, dumnezeirea, iar motivele semnificative, subsumate acestora, stelele, constelațiile, drumul, inima, amintirile, iubita, visul, cuvîntul, somnul etc.

Acesta, de fapt, este leitmotivul cărții și, ingenios, străbate întreg cuprinsul într-o țesătură de semnificații poetice diverse, unele de „tradiție”, altele aparținînd numai poetului Horațiu Stamatin.

A adormi somnul echivalează semantic tocmai cu a lupta împotriva dispariției, a cînta un cîntec de leagăn morții spre adormie pentru că, nu-i așa, există, insistă poetul, și „un leagăn subteran!” Formele străvechi (arhetipurile) sînt „rănite de zei somnoroși” (somnul ancestral de dinainte de nașterea cosmică). *Somnul* poate conține latența viitoarelor creații („somnul înalță statui de lumină”) și provoacă îngerul să mimeze împlîrile din existența noastră. Însăși iubirea se manifestă ca o *stare cosmică de somnolență* („și ea vine/dintr-un somn spre un alt somn cu gene grele de iluzii”). Copilăria nu-i decît un somn fericit („ia uită-te la ăsta mic – se miră ea - /cît de frumos doarme de parc-ar zbura”). Iar dușii de pe lume nu sînt decît „martorii cei mulți și adormiți în muguri”. În fine, fără a epuiza înțelesurile, ne oprim la un aforism care salvează totul: „somnul este cerul/și visele sunt fulgerele lui”.

Sub *steaua naumiană*, poetul Horațiu Stamatin, cu volumul de versuri „Cîntec de adormit somnul”, evoluează spre descoperirea de sine însuși într-un mod liric fericit!

MIRCEA COLOȘENCO

Diplomatul-cărturar SICU V. MACOVEI – poet în vremuri de restriște

Fără a intra prea mult în detalii biografice, trebuie să menționăm, totuși, faptul că personalitatea pe care o prezentăm este știutoare de câteva limbi de circulație internațională romanice (franceză, portugheză, spaniolă) și anglo-saxone (engleză, germană), iar câțiva ani buni a fost asistent universitar (licențiat în istorie, 1962) la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, cu activitate didactică dublată de participări la sesiuni științifice cu contribuții originale (1962-64), ulterior, absolvent al unui curs special de relații internaționale (București, 1966-1968), numit funcționar superior în Ministerul Afacerilor Externe cu gradul de Atașat la Direcția Culturală, promovând gradele de Secretar (1968-1983), după care a fost disponibilizat din M.A.E., transferat la ONT-Carpați, București, referent principal Referentura Austria (1983-1989), reangajat în M.A.E. pe diferite posturi până la cel de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al României (Berlin, Santiago de Chile, Madrid, Rio de Janeiro, Montevideo, 1990-2005), ieșind la pensie diplomat de carieră. (Prin Decret parlamentar brazilian, i s-a decernat titlul de Cetățean-de-Onoare al Statului Rio de Janeiro, 1995).

Principala sa preocupare, în afara atribuțiilor stricte de serviciu (nu puține, nu lipsite de importanță), a fost cea de moderator în particular între cultura română cu celelalte culturi naționale în care state și-a desfășurat activitatea.

Vocația de cărturar a continuat-o prin lucrări specifice preocupărilor de istoric, dar și de poet/ prozator/ dramaturg, cu opere realizate, multe dintre ele, în paralel cu slujba oficială. Le-a dat publicității după trecerea la pensie.

Așa se explică volumele de poezii editate la Junimea-Iași (*Anotimpuri aiurea*, 2005; *Vânătorii de vise*, 2006; *Hoț în Grădina Raiului*, 2007; *Abecedar de istorii și... istorioare*, 2009) asupra cărora facem noi trimitere în cele ce urmează.

Având conștiința scriiturii în mod instinctiv, dar fiind în arealul principiilor serviciilor deținute, creația sa desemnează un autor cu calități înnăscute, în exprimarea căruia întâlnim emoții/ sentimente cu apartenență, mai întâi, la tradiția poetică națională.

Volumul de debut *Anotimpuri aiurea*, cu precizarea *Variațiuni pe o temă de Vivaldi*, are un titlu frecvent în literatura română (Emil Giurgiuca, Arnold Leinweber, Florea Iordache, Geta Mocanu și mulți alții), dar nu

plecând de la Antonio Lucio Vivaldi (n. Veneția, 4.03.1678-28.07.1741, Viena), compozitorul a 770 de lucrări (46 Opere, 477 Concerte), printre care Concertul pentru vioară *Anotimpurile*, compus într-o epocă dominată de stilul baroc în arhitectură, artele plastice și ale cuvântului, punte între Renaștere și Clasicism, opus manierismului, un Arc-de-

Triumf al discursului monumental, în decorații excesive și scene dramatice provocate de personaje multiple, în fantezii utopice lipsite de ambiguități.

Poeziile din carte nu sunt împărțite în cele patru cicluri ale anului, cum a procedat Vivaldi, ci sunt amestecate într-o diversitate care urmează o linie „melodică” proprie trăirilor unei iubiri cu emoții de clar-obscur ca în toate dragostele profunde cu un început de cândva: „De câte ori/ îl ascult pe Vivaldi,/ îmi amintesc/ de anotimpurile noastre./ .../ de atunci/ de fiecare dată/ când aud primele note/ ale lui Signore Antonio,/ tresar/ de parcă mi-ar bate cineva/ la ușă!” (*Partitura*), după care următoarele poezii dezvoltă subiectul propriu-zis. Nu este vorba de anotimpurile proprii unui an

calendaristic, ci de „anotimpurile” unei dragoste de poet. Versurile de final de carte (a 80-a poezie), pe care le redăm integral, ne pun în fața faptului împlinit în sensul acesta: „Cu tine am trăit/ integrala anotimpurilor/ domnului Antonio Vivaldi:/ primăvara, vara, toamna, iarna.../ Și acum,/ la sfârșit de partitură, când urmează aplauzele/ pentru interpretarea noastră/ magistrală,/ ne privim cu teamă/ neștiind ce vom face/ când o să rămânem singuri!” (*Allegro ma non troppo*). (De reținut, pe iubita eternă a poetului o cheamă Antonia... Soția sa!).

În volumul *Vânătorii de vise* (2006), poeziile sunt la fel de abracadabrant rânduite, fără anume cicluri tematice sau de altă natură, întâlnindu-se cu inspirații letriste răsturnate într-un abis infinit inimaginat în literatura mitologică: „Câteodată/ pasărea Phoenix/ ostenită de a se naște/ iar și iar/ din propria-i cenușă,/ adoarme/ cu capul sub aripă,/ visând/ că alături/ de-o altă pasăre Phoenix/ e cuprinsă de-o flacăra/ nemitărită nicicând,/ albastră, vie și pură,/ ce-o mistuie blând/ și-ntru totul,/ nelăsând/ în urmă-i nimic/ din care/ ar mai putea reînvia/ vreodată!” (*Metamorfoze*). Într-o altă visare, Poetul se vede alchimist: „Un corp/ cufundat într-un lichid,/ pierde din greutatea sa.../ Domnule Arhimede,/ ai putea să-mi spui/ ce mai rămâne/ dintr-un corp/ cufundat într-un vis,/ sau dintr-un corp/

cufundat în alt corp?/ Că/ în ceea ce mă privește,/ în ambele situații/ din mine/ nu mai rămâne nimic!" (**Paradoxuri**), se vede pulverizat în Eter, fără vreo urmă pe Terra. Căci trăirea aieva are putere poematică: „*Steaua mea/ mereu albastră,/ visul meu/ Mereu aproape,/ zbor de pasăre/ măiastră/ mi te-apucă/ sub pleoape!*” (**Steaua**). Ceea ce trebuie menționat referitor la aceste visări de poezie e faptul că, nu de puține ori, au ca punct de plecare un nume din cele universuri întâlnite în lecturile personale: *Pygmalion* (probabil, piesa de teatru a lui G. B. Shaw sau filmul *My Fair Lady*, *Fleur de Lys* (simbolul heraldic al Regalității franceze – crinul), *Adam și Eva*, *Meșterul Manole* etc., etc., într-un imaginar plin de sofisme și arbitrării de labirint al iubirii pătimase, căci „*Manole, Manole,/ meștere Manole,/ vezi a nu gândi/ și a chibzui/ să-mi zidești frumoasa/ de se surpă casa!/ Că m-oi mânia/ și te-oi blestema!*” (**Clauze de contract**). Este o poetizare personală, dar atemporală și aspațială.

Asemenea manieră a Poetului, de a se adresa unor personaje consacrate în istorii/ mitologii/ alegorii, o întâlnim și în volumul **Hoț în Grădina Raiului** (2007), titlu preluat de la poezia cu care se încheie, ca postfață, într-o anatemă severă atipică: „*Izbăvește-mi, Doamne/ năzuința/ și nechibzuința!/ M-am întors/ fur/ în Grădina Raiului/ eu/ sămânța omului,/ cel zămislit de Tine/ din lut/ la-nceput/ de început!/ Iată-mă!/ Îs gol,/ de viață întristat,/ de rău întinat./ Ia-Ți înapoi/ mărul/ cu neadevărul/ și femeia ce mi-ai dat/ întru desfătare/ și păcat./ Fă-mă iarăși/ Doamne/ lut, / neștiut,/ nenăscut./ Și miluiești-mă/ de vis/ și de chin/ acum și pururea/ și în vecii vecilor/ Amin!*” (**Hoț în Grădina Raiului**). Este un strigăt patetic fără egal.

Volumul din urmă – **Abecedar de istorii și... istorioare** (2009) – este segmentat în două cicluri (menționate în titlu), care se departajează total de cele anterioare prin temele abordate (și nu numai), având caracter socio-politic-istoric, cu o dedicație plină de semnificații: „Profesorilor mei și colegilor de la Facultatea de Istorie a Universității Al. I. Cuza Iași, promoția 1962. *Nasc și la Moldova oameni!*”, pe coperta cărții figurând imaginea celebrului vestigiu neolitic *Gânditorul de la Hamangia*/ Dobrogea (mileniul IV-II, î.Hr.).

Dacă, în primele volume, discursul auctorial nu de puține ori este de factură conversativă, în care persoana a doua este și călăuză și martor, un alter-ego respirat în experiențe existențiale, în acest ultim „abecedar” dedicat, întâlnim teme „pure” de istorii și istorioare trăite într-un trecut prezent. Surprinzând instantanee poematice: „*La Roma/ în nopți cu lună plină,/ ies daci din*

ascunzișuri/ la lumină./ Se-adună în cohorte/ în Forumul Traian/ și tremură cenușa/ viteazului roman!” (**Când se trezește Columna**) de la începutul lumii scrise, trecând prin alte instantanee din secolele apuse: „*La Snagov la mănăstire/ de 40 de sfinți/ șade-n strană Vodă Țepeș/ cu alai de prinți./ Azi e zi de judecată/ gădele-i pe-aproape/ plâng boieri cu barba-n lacrimi/ că n-au cum să scape.*” (**Județul lui Țepeș**); „*E jale la Flămânzi!/ Ies oase din pământ/ și se proptesc plăvanii/ cu coarnele-n pământ,/ în scrâșnete de fiară/ și gemete de jug.*” (1907 – **Flămânzi**); „*Șade Stalin cu Churchill/ în Crimeea, în iatac,/ și gândesc la soarta lumii/ la trabuce și coniac.*” (**Ialta, Malta, una, alta**). Sunt momente/ puncte de reper din istoria națională și a lumii, tratate în poezii de maturitate poetică, distinctă, în care teme de „pură” istorie, aparent patriotarde, se află într-o stare intelectualizată, solemnă, oraculară.

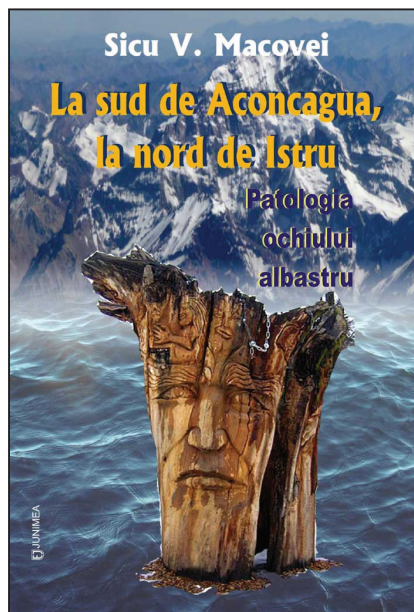
În partea a doua a volumului, poemele au un peisaj identitar marcat într-o reformulare individuală: „*SOS! La moară la Hârța-Pârța/ un'se macină tărâta!/ ce bate-o vina/ e mai scumpă ca făina,/ c-are fibre, minerale/ și substanțe esențiale!*” (**Made în România**). Este vorba de o alienare/ secularizare a omului post-modern în destinul contemporan național. De data aceasta, nu e lumea virtuală a trecutului istoric de mândrie națională, ci realitatea primară, fără mituri și depoetizată într-o însingurare exasperantă: „*Lenin și-a mutat lăcașul/ din Kremlin la Chișinău,/ moldovenii și-au luat nașul/ și o duc din rău în rău.*” (**Mausoleul**); „*De-o veni doamna cu coasa/ o să-i spun că nu-s acasă/ că-s plecat la tratative/ tocmai în Tananarive/ și mă-ntorc în București/ la calendele grecești.*” (**Timpuri noi**). E un alt fel de Adio, mamă!

*

Toate aceste volume de versuri prezentate succint dovedesc o consecvență lirică apoteotică, întrucât poezia d-lui Sicu V. Macovei este un algoritm sintetic, dar și un mozaic original sincron formelor poematice transatlantice și euroapusene, cu imagini parabolice reperate carpatin-balcanic, o creație ludică fascinantă într-un modernism desacralizat și hiperrealist al discursului liric autoironic, dar și sarcastic pentru contextul socio-politic actual fracturat imagistic.

Poezia acestor volume oferă simultan receptări culturale rafinate printr-o derulare cinematică a unor lumi posibile vii, care se impun ca timbru intertextual mirific.

La fel de inspirate, cu subiecte concentrate și riguros

construite sub un orizont semnificativ, sunt creațiile sale de proză și dramaturgie, cu multă biografie în partea memorialistă, conturate subtil și instinct pamfletar la cotidianul banal, dar optimist în discursul incantatoriu din textele zugrăvind sferele diplomatice traversate.

Să-i urăm acestui talent literar autentic și diplomat prin excelență, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață (n. Chișinău, 19 decembrie 1937), mulți ani și cât mai multe opere esențiale personalizate!

Refugiatul

Plecat-am opt din Chișinău
cu tata și cu mama zece,
în suflete cu Dumnezeu
și-n spate baioneta rece.
Veneau de prin pustii muscali
Călări și pedestrași potop
Să ne-ngenunche în vasali
la Molotov și Ribbentrop.
Eram cu toții cruzi, plăpânzi,
și nu știam ce e durerea,
citeam în ochii mamei blânzi
că i-am rămas toată averea.
Și tata, brav soldat român,
purtând pe epoleți o țară,
scrâșnea din dinți la glas păgân
scuipând sudalme și ocară.
Era în pradă România,
rupeau șacalii hălci din țară,
se zbugiuma în lacrimi glia
jelind istoria amară.
Și tresăreau iar în morminte
bravi voievozi și domni și sfetnici,
că ce-au zidit în veacuri sfinte
au năruit niște nevrednici.
Sărmana țară românească
mai mică azi și pururi în necaz
dea Domnul iar să ți se nască
Cel Mare, Cel Bătrân și Cel Viteaz.

Memento

Nu știu unde,
nu știu când,
văzui cruce
și mormânt,
prăbușit de ploi
și vânt
și-am rămas
fără cuvânt!
Era groapă de soldat,
ce căzuse fulgerat
de un glonț,
de-o baionetă,
tricolorul la caschetă,
ochii stinși cătând sub glie,
la zborul de ciocârlie!

ION MINULESCU

Romanță orientală

lui George Tutoveanu

În care zi din calendar
Ne-am întâlnit o dată doar,
În fața unui mic bazar
Dintr-un oraș orientat –
Bazar cu marfa pe trotuar,
Ca-ntr-un ajun de carnaval?

În care zi din calendar,
În fața unui mic bazar,
Când eu – un biet cumpărător –
Iar tu – o biată vânzătoare –
Cu ochii noștri de fosfor
Ne-am tocmit prima sărutare?

În care zi din calendar
Ne-am îngropat ca-ntr-un bazar,
Și lacrimile ochilor
Din ochii noștri de fosfor,
Și măștile de carnaval,
Cu-ntregul fast orientat,
Și visul nostru pe Bosfor?...

În care zi din calendar
Și-n fața cărui mic bazar
Dintr-un oraș orientat,
Ne-am întâlnit
Și ne-am iubit,
În visurile noastre doar,
Ca-ntr-un final de carnaval?...

Din volumul *Poezii*, ciclul *Paisprezece inedite*.
Biblioteca școlară, Editura Porto-Franco, Galați,
1993.

SERGHEI COLOȘENCO

Ion Minulescu

FLORILE ALTORA ÎN SIAJUL NAVEI

Traduceri din limba engleză de Petru Dimofte

Născut în 1955, este un om al mării: căpitan de cursă lungă, a colindat în lung și-n lat apele Terrei. Chemarea spre poezie a simțit-o încă în anii de școală: a urmat cursurile Liceului „Mihai Eminescu” din Bârlad, fiind elevul doamnei profesoare Mihaela Tudor. A citit enorm, s-a întâlnit astfel cu marea literatură și a scris poezii. Apoi, nerenunțând la creația proprie, s-a dedicat traducerii de poezie. În lungi zile și nopți de veghe, admirând zbor falnic de albatros (baudelairian) ori înfruntând furibunde furtuni, a scris, strângând caiete întregi de versuri traduse din lirica universală, cărora le-a dat titlul: *Florile altora în siajul navei*. De o mare modestie și exigență de sine, s-a hotărât cu greu să le încredințeze altor ochi. Confruntându-ne cu dubla dificultate a alegerii poeziilor și a deciziei de a le publica fără acordul oficial al autorului, vi-l prezentăm pe **Petru Dimofte** !

Robert Frost (1874–1963)

Foc și gheață

Lumea în flăcări va sfârși, sunt unii de părere,
Alții ne spun că-n gheață.
Din ce-am gustat eu din dorinți și din plăcere
Subscriu la cea dintâi părere.
Dar dacă-ar fi să piară de două ori ce-i viață,
Cred că, din ce știu eu despre ură,
Pot afirma că pentru-apocalipsa iminentă
Gheața ne poate fi o cale și-o măsură
Îndeajuns de suficientă.

James Elroy Flecker (1884 –1915)

Bătrânele nave

Am văzut vechi corăbii plutind ca niște lebede în somn
Dincolo de Tyre – cum numesc satul oamenii din jur –
Tangând cu-un caric greu de ani, prin valuri albite de nesomn,
Spre Famagusta și spre soarele altui tărâm care
Încinge Ciprul c-un cerc de foc, sub cerul de azur;
Și toate-acele nave veneau desigur din alte vremi – și ape,
Când în volte largi și-n sunete de tun asurzitoare
Duceau în cală sclavi arămii, rodii și migdale verzi,
Hăituite prin saline pulberi de pirații genovezi
Până când iadul se revârsa pe punți să se adape
Cu fiere, suc de fructe, apă și cu sânge cât încape.
Dar azi, trec lin pe marea prietenoasă, primitoare,
Vopsite în albastru de Canare sau verde irlandez,
Cu bompresu-ncrustat cu ramuri de-aur sclipitoare.
Dar am mai văzut, desprinsă parcă dintr-al altui secol miez,
Ivindu-se – nălucă – prin umbra zorilor și-a spumii,
Cețoasă siluetă-n în golfu-nconjurat de flori,

O navă obosită, desprinsă parcă din tinerețea lumii;
Și, cu mirare căzut în mine, respirând fiori,
M-am gândit – cine știe, cine știe – poate-același
(Având alte culori, răpita-n apele Mării Egee
– Cu pupa vopsită în albastru intens, împinsă de maree –)

Vorbăreț marinar pleșuv (cu-ai lui doisprezece tovarăși
Trăgând la rame transpirați, cu răni în palme)
Venind dinspre-ale Troiei blestemate țarmuri albe,
Cu cântece și mari minciuni despre un cal de lemn
Vrăjit-a echipajul care-a uitat de drum și de consemn...
Se putea să fi fost, cine știe, o navă foarte veche;
Totuși, atâta de frumoasă! M-așteptam ca-n cântec de cimpoi
Să văd catargul înflorit, un trandafir fără pereche –
Și întreaga punte înverzită-n catifea de muguri noi.

William Butler Yeats (1865–1939)

Nu, pentru a doua Troie

De ce-ar trebui s-o acuz : că mi-a umplut zilele
De tot felul de belele sau că în ultima vreme
A îndemnat oamenii proști la violență și la rele,
Sau ca-învrăjbit centrul cu mahalaua, prin iscusite scheme?

Avut-au ei numai curajul și dorința drept măsură?
Ce-anume-ar fi putut s-o țină împăcată, să-i fi cuprins
Mintea în cercuri de lumină – fără patimi, fără ură –
Întregită-n rotunda frumusețe a arcului întins,

Chiar dacă-ar fi părut de pe-altă lume-n zile ca aceste?
Ce-a înstrăinat-o, ce afront sau ce nevoie?
De ce? Ce i s-a întâmplat pentru a fi așa cum este?
Mai trebuie oare arsă undeva o altă Troie?

Alfred Tennyson (1809 – 1892)

Trecând de barieră

Va fi-n amurg, luceafărul pe cer,
Și-un glas mă va chema din depărtare;
Nu se va-auzi suspin pe debarcader
Când velele voi ridica pentru plecarea mare,
Asemeni mării care se mișcă de parcă ar dormi,
Prea îndeajunsă sieși de-atâtea zgomote și spumă,

Și care, venită din adâncurile-albastre și
 Fără margini, se-ntoarce acum acasă, în abisul mumă.
 Crepusculul și clopotul de seară,
 Și-apoi, cea de pe urmă-întunecare!
 Și poate nimeni nu îmi va spune adio, bunăoară,
 Și poate nu vor fi nici lacrimi în ora de-îmbarcare;
 Deși marele talaz mă va purta departe, împins de alizeu,
 De-ăst timp și de-acest spațiu, spre cerul de opal,
 Sper să văd fața cui fi-va Pilotul meu,
 Când voi fi trecut dincolo de bariera de coral.

Emily Dickinson (1830-1886)

Ca și când Marea-ar trebui să se despartă

Ca și când Marea-ar trebui să se despartă
 Și să se ivească-o altă Mare,
 Iar din aceea – încă una – care
 Ar face din toate trei doar o părere,-o fluturare –

O succesiune de mări –
 De țărni nevizitate –
 Ele însele hotar de mări –
 Eternitate – toate –

Thomas Love Peacock (1785 – 1866)

Dincolo de mare

Dincolo de mare, dincolo de mare,
 Inima mea-i dusă, s-a pierdut în zare;
 O singura cale urmăresc sub soare
 Gândurile mele, dincolo de mare.

Dincolo de mare, dincolo de mare,
 Rândunica-n volte ca un nor dispăre;
 O, pasăre fericite,-n albastru depărtare,
 Ca și tine, vreau să zbor dincolo de mare!

Dincolo de mare, dincolo de mare,
 Sunt inimi calde și-orășe pline de splendoare;
 Eu nu-s acasă-aici, aici nu am stare;
 Inima-mi plecată-i dincolo de mare.

Sylvia Plath (1932 – 1963)

Din scrisori acasă

Mă întreb de ce îmi irosesc viața scriind?
 Găsesc vreo plăcere?
 Merită?
 Mai presus de toate, sunt plătită?
 Dacă nu, atunci, care este motivul?...
 Scriu doar pentru că
 Există în mine o voce
 Care nu se va liniști niciodată.

Luminița COJOACĂ

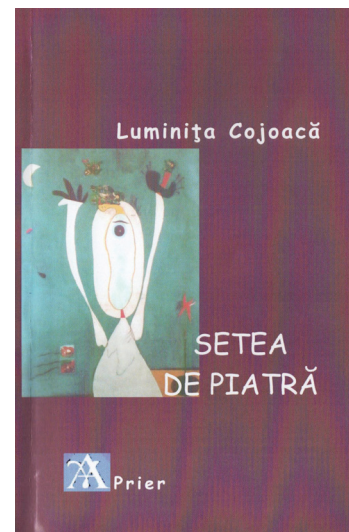
Ciuturi supărate

Fântâna izvor de nu mai are
 Ciutura scoate pământ
 Omul iubire de nu mai are
 Ciutura scoate mormânt

Ciuturile se întâlnesc între ele
 Și vorbesc despre inimi paralele.

Înainte furtunii

Liniștea e tulburată de îngerii vii
 urmele pașilor cântă întuneric
 și iarba o adulmecă
 cu țeava pistolului trasă.
 Până la genunchi e cale lungă
 nici lumina nu se tulbură
 nici morții nu strigă de foame
 întunericul se apropie de îngeri
 lumina trage obloanele.

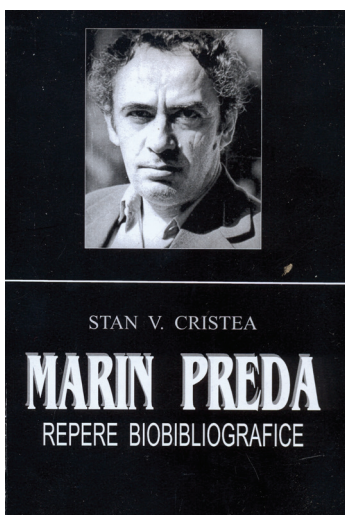

SEMNAL

Scriitorul Stan V. Cristea se prezintă cu voluminosul op (791 p.) „MARIN PEDA: repere biobibliografice”, ediția a doua revăzută și adăugită, apărut la Editura Aius, Craiova, 2017.

În *Notă asupra ediției*, autorul face precizarea că a utilizat „atât criteriul analitic, cât și criteriul cronologic în ordonarea biografiei, a operei și a referințelor”, lucrarea derulându-se „de la debutul absolut al scriitorului (20 ianuarie 1942) și până la sfârșitul anului 2016”.

Cele 3 **reper**e ale cărții sunt ale **biografiei**, ale **operei** și ale **receptării** (în volume și în periodice). Volumul se încheie cu *Indici* (privind opera scriitorului și de nume).

În rândul celor care au scris despre Marin Peda sau au editat opera scriitorului se numără bărlădenii Serghei Coloșenco, Simion Bogdănescu, Cezar Ivănescu, Gruia Novac, Octavian Stoica, Cezara Mironică și ex-bărlădeanul Mircea Coloșenco. Este menționată și revista „Academia Bărlădeană”, iar orașul Bărlad este amintit la p. 27: „Sfârșitul războiului și încheierea serviciului militar aveau să-l găsească (pe Marin Peda, n.r.) la Bărlad, într-un batalion care făcea parte din Regimentul 8 Grăniceri Iași”.

TEODOR OANĂ

PARIS, BULEVARDE, PIETE...

Să petreci o lună de zile în Franța, la Rouen, să te bucuri de briza oceanului, aflat la o aruncătură de băț, cum se spune, nu e de ici, de colo. Revenit acasă, încărcat cu amintiri și impresii, Sandu abia așteaptă să ne încante cu evocarea celor văzute și trăite.

E duminică după-amiază, pe o vreme de toamnă din cele care nu se uită ușor, ocupăm o masă la restaurantul Debarcader, din parc, servindu-ne cu câte o bere până e gata comanda de mici. Eu și Marache abia așteptăm să-l auzim pe Sandu care, după obicei, le mai și înflorește așa cum îi face plăcere să ne convingă de adevărul numai de el cunoscut.

- Ei, Sandule, cum a fost? îl întreb după ce dăm noroc.

- S-o iau cu începutul, zice Sandu. M-a așteptat băiatul la aeroportul Paris-Orly.

- Stai, îl întrerupe Matache, nu acesta e începutul. Zici că băiatul te-a așteptat la aeroport. Dar băiatul ce caută în Franța?

- Băiatul e de șapte ani la Rouen, medic chirurg la cel mai mare spital din oraș. E bine instalat, apreciat, parcă ar fi acolo de nu știu când.

- Aici e, zice Matache, începutul de care vorbeam. Asta explică prezența lui acolo.

- Parcă voi nu știți. În 2010, când s-a desființat spitalul de la Săcele, n-a avut altă soluție decât să plece. Doar nu era să rămână medic la un cămin de bătrâni, după cum recomanda Guvernul. Ce să facă un chirurg la un cămin de bătrâni? Băiatul are un prieten la Rouen, acesta l-a recomandat, că acolo recomandarea nu înseamnă trafic de influență ca la noi, și așa s-a întâmplat. S-au desființat atunci 67 de spitale din toată țara, fiind lăsate pe drumuri sute de suflete: medici, asistenți, personal administrativ.

- Acum, intervine Matache, începutul fiind lămurit, poți să continui.

- Așa, așa. Aterizează avionul, coborâm, recuperăm bagajele, dau cu ochii de Marcel, nu-l văzusem de aproape doi ani, ne îmbrățișăm și pornim spre mașină. Drum splendid, localități frumoase, arhitectură interesantă și ce mi-a atras mai mult atenția au fost numele magazinelor, toate în limba franceză.

- Păi nu erați în Franța? mă pomenesc întrebând.

- Așa e la ei, nu ca la noi, unde majoritatea numelor sunt în engleză. Numai dacă te uiți în vitrină sau bagi capul pe ușă îți dai seama ce se vinde acolo.

- Ce ne spui despre băiat? întrebă Matache.

- Marcel are o locuință închiriată, se simte bine și are din ce să-și plătească chiria, slavă Domnului. Angela, norumea, este administratoră la o firmă, iar Lilica merge la școală, unde are program prelungit. Acolo servește și masa de prânz. În prima duminică ne-am rezeptat la Paris să-mi arate câte ceva din oraș. Măi, fraților, dacă vezi Parisul nu-ți mai trebuie altceva! Ce bulevarde, ce piețe, ce monumente, ce clădiri!... Mergeam pe Champs-Élysées și parcă îl auzeam

pe Yves Montand cântând marile bulevarde ale Parisului.

Matache are mâncărici pe limbă și-l provoacă pe Sandu.

- Așa de mult te-au impresionat bulevardele pariziene?

- Mai e vorbă?

Îl cunosc bine pe Matache și abia aștept să-l aud.

- Sandule, măcar din curiozitate ai aflat ceva despre istoricul acestor bulevarde?

- N-am avut ocazia. Ce istorie?

- E interesantă și plină de învățăminte. Parisul arăta groaznic. Străzile erau adevărate ulițe pe care abia treceau două trăsuri una pe lângă alta. Pe la jumătatea secolului al XIX-lea, baronul Haussman, un edil vizionar, a gândit sistematizarea orașului, trasând marile bulevarde așa cum le vedem și acum, piețe largi și alte artere importante de circulație, care să pună în evidență viitoare construcții moderne. Napoleon al III-lea a fost de acord cu planul foarte îndrăzneț și s-a trecut treptat la punerea lui în practică.

- Cred că a durat ceva timp, zic eu, mai mult ca să aștept alte amănunte de la Matache.

- Categorie. Bulevardele au fost trasate în linie dreaptă, cum e firesc, și nu ocolind biserici, cum ar fi vrut unii. Sistematizarea aceasta a însemnat demolarea a 25000 de case, peste 100 de biserici, desființarea multor cimitire și lista asta poate continua. Știți ce e interesant din toate astea? Evident că nemulțumiri au existat din partea celor cu casele demolate, dar istoria n-a reținut că au fost mișcări de protest. Îmi place să cred că a existat suficientă educație civică. Parisul se dezvoltă continuu, dar se și sufoca.

- Poate că pe vremea aceea, intervin eu, nu existau ONG-uri care să scoată oamenii în stradă ca la noi.

- Și, dacă erau, cine să le fi subvenționat? întrebă Sandu.

- De interese n-a dus lipsă istoria niciodată. Ei, bine, continuă Matache, pe măsură ce apăreau bulevardele, se ridicau clădiri impunătoare, moderne pentru acele timpuri. Multe dintre ele au fost demolate ceva mai târziu, spre sfârșitul secolului, apărând în locul lor altele, după alte gusturi și concepții arhitecturale. Acestea au servit ca model pentru edilii bucureșteni, de s-a ajuns ca Bucureștiul să fie numit Micul Paris.

- Sandule, zic eu, dacă știai amănuntele astea ai fi privit Parisul cu alți ochi. Și Sena ți s-ar fi părut că are o curgere aparte.

- Adevărat, dar uite că au venit micii. Doamnă, i se adresă Sandu ospătăriței, ne mai aduceți un rând de bere.

- Chiar toate cele văzute ți-au luat piuitul? îl întreb pe Sandu.

- Nu chiar. N-am văzut nicăieri mici ca să meargă berea cu poftă.

- Vezi, zice Matache, peste tot e mâna lui Dumnezeu care așază lucrurile în ordine.

ROXANA GALAN

PAGINĂ DE JURNAL

ABSENȚA 1982-1985

15 sept. 1982

Tulburător timp, din care nu mai pot scoate nimic! Oare destinul, în care nici măcar nu cred, doar metaforic, a vrut să-mi pierd fericirea ultimilor doi ani de liceu? Revin în orașul meu natal, un loc închis, pe care învăț să-l redescopăr, un oraș blocat de locuitori care nu iubesc libertatea, oh, libertate... Să-i caut pe cei care o văd, o simt.

Îmi purtam zilele în acei ani spre Copou și mai departe, în atmosfera înaltă, plină de glasuri vechi și noi. Acum nu mai am cuvinte, deși ar trebui să-mi curgă poeme despre acel spațiu în care sunt eu, cea deplină. Nu mai știu nimic, sunt o banală, ce așteaptă să revină cândva în orașul viselor fecunde. E un vis, trăiesc în el și nu mă pot deștepta! Sunt epuizată și neînțeleasă de mine.

Mă pierd printre oameni, printre glasurile elevilor, privesc pretutindeni, căutându-mă, mă opresc, fără să-mi dau seama că sunt ridicolă, că unii întorc privirea zâmbind ironic...Nu m-ar interesa toate astea, dar acum nu suport zâmbetele lor. Mă vreau înapoi! Unde m-aș putea regăsi?

20 sept. 1982

Ah! Dac-aș învăța iar a iubi, poate ceva din tristețea de gheață a morții ar mai dispărea.

Ce este acest înțeles?

Ce înțeles e în asta?

A muri...

Poți rămâne un solitar deșirat pe scurta ta viață, care acum se desface în lungi fâșii de sarbede gânduri. Ce va spune lumea? Ce-i pasă ei? Lumea e puțină, proastă și mică și mult mai rece decât moartea, mai tristă decât ea însăși.

Ce va spune înțeleptul ce nu va fi nicicând ascultat? Ferice de cel mort că s-a salvat cu curaj de ochii lumii, ferice de el că privește senin și ironic, de undeva, de sus, ferice de el că a scăpat de toate mizeriile sufletului, mai bătrân și mai mort decât trupul încă viguros.

Ce voi spune eu?

Eu voi zâmbi fericită pentru el și voi plânge de mila sufletului meu ce nu reușește a afla tainele morții. Voi spune că nimic nu e mai sus de toate acestea, că lumea s-a distrus din prostie...

ION PREDOȘANU

POETUL NELU VASILE, CA REBUSIST ISCUSIT

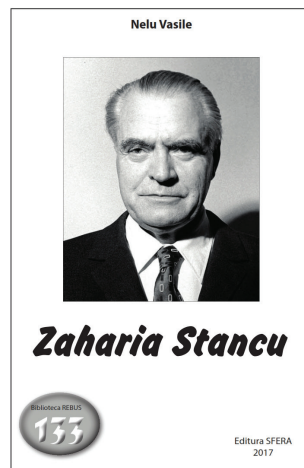
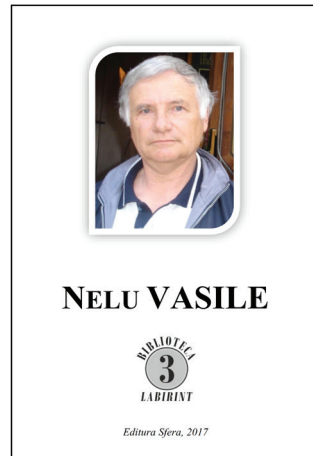
Recunosc, poemele lui Nelu Vasile le-am citit cu plăcere, dar întâmplător, în *Gorjeanul**. La fel și niște cronici de întâmpinare sau chiar profesionale.

Nu-l cunoșteam deloc ca un împătimit și valoros rebusist, creator de calambururi și aritmogrife, jocuri de ligamente și probleme de enigmistică. Grație actorului și poetului George Drăghescu am primit o cărticică a lui Nelu Vasile scoasă la Editura „Sfera”, 2017, în Biblioteca Labirint. Coordonatorul colecției este celebrul rebusist Serghei Coloșenco din Bârlad.

Pe pagina 24 găsim un aritmogrif dedicat de Serghei Coloșenco lui Nelu Vasile, nume ce apare cu litere mari pe verticalul aritmogrifului, conținând numele a 10 rebusiști de certă valoare. Evident, Nelu Vasile este printre primii dintre acești împătimiți de rebus și jocuri logice.

Sincere felicitări scrise pentru Nelu Vasile și toți cei care își folosesc inteligent cultura pentru propășirea limbii române. Cred că de la autorul *Cuvintelor potrivite* – Tudor Arghezi, Nelu Vasile este al doilea mare rebusist gorjean din istoria jocului minții. Evident, mă refer la un altfel de joc și nu la șah! Un joc al cunoscătorilor adevăraților sensuri ale cuvintelor limbii române.

N.R.: Adăugăm la cele scrise de ziaristul Ion Predoșanu că Nelu Vasile a publicat în „Biblioteca REBUS” placheta cu numărul 133, dedicată scriitorului Zaharia Stancu, în luna octombrie 2017.

* Ziarul *Gorjeanul*, anul XXVII, nr. 7356, miercuri, 29 noiembrie 2017, p.11.

EMANOIL STERESCU

PÂRLEAZUL – CUVÂNT PE CALE DE DISPARIȚIE

Multe cuvinte dispar din viața satului în această turbată tranziție care și-a pus amprenta pe vorbirea viciatului țăran de tot felul de influențe nefaste ale orașului, care nu mai ține cont de zicala: „Ori vorbește cum ți-e vorba, ori te poartă cum ți-e portul”.

Am deschis Dicționarul Explicativ, să văd nu cumva a dispărut cuvântul **pârleaz**? și culmea, mă liniștesc găsindu-l cu pluralul **pârleazuri**. Explicația o știu mulți de vârsta mea, și poate și mai mici: *...trecătoare îngustă peste un gard (mai ales la țară) făcută din una sau mai multe scânduri (ca niște trepte) care se sprijină la extremități pe câte un țărșuș bătut în pământ*. Am întrebat mai mulți tineri: Știi ce-i acela un pârleaz? Și nu mi-a venit să cred că majoritatea n-au știut să răspundă. Nu se mai știe limba părinților și bunicilor, dulcea limbă de la țară, vorbită la horele satului, nu la discotecă, vorbită la șezători, nu în baruri, vorbită la prășitul porumbului sau la seceriș, nu în cazinouri sau săli de jocuri.

Busuiocul nu lipsea din grădinița părinților și bunicilor – apoi, strecurat în sânul fetelor și al femeilor înmiresmaia cu cusută cu mâinile lor în motive florale sau geometrice. Puțini tineri știu ce este busuiocul, „floarea cătată”, cum spune cântecul, dar știu să-și acopere bazinul cu o bucățică de cârpă, să poarte bluze deșuchiate care lasă la vedere buricul și sânii dezveliți „acoperiți” cu tatuaje. Ce busuioc, parfumuri franțuzești, creme antirid și câte altele, de parcă ar fi de obârșie țărănească, uitând de cele mai elementare norme ale bunului simț, al omului născut în mirosul fânului proaspăt cosit, al fetișcanei care cu piciorul gol călca roua dimineților, al flăcăilor care băteau sârba și brăul, al copiilor care ieșeau la poartă în mână cu mămliguța coaptă pe plită peste care aruncau magiun din prune.

Te miri cine... parcă nu i-am cunoaște că sunt ai lui cutare-neam de țăran, nu din cartierul latin al Parisului, la școală, „bâte” cei mai mulți dintre ei. Nu doresc să fiu condamnat ca fiind dușman al modernismului, nu, sunt un dușman al nesimțirii, al prostului gust, al viciilor legiferate.

Cum poți sări pârleazul cu bucățica de fustă care geme pe pulpă de strâmtă ce e? Și atunci, cum să ai **pârleazul** în vocabular? Cum poți suporta busuiocul pus cândva cu grijă sfioasă sub pernă, de fete, la Sânziene?... când ți-e mai aproape minijupa și punk-ismul, cum poți juca „doi pași la stânga-ncetișor/și alți doi pași la dreapta lor”, când blues-ul te lipsește de partener încât nu mai știi dacă-s unul sau doi.

Pârleazul, cuvânt uitat, loc de întâlnire, de odinioară, al iubiților, sub clar de lună, locul prin care te strecurai în grădini sau scurta drumurile.

Dar nu doar pârleazul a fost uitat...

Busuiocul, floare sfântă, nelipsită sub icoana Maicii Domnului...

Hora satului, unde se prindeau flăcăi și fete, vârstnici și tineri deopotrivă, sub care se cutremura pământul...

Laptele bătut, în putineiele țăranului român căruia i-au luat locul sana și iaurturi de tot felul, cu diverse arome și multe E-uri...

Pâinea neagră, cea adevărată, sănătoasă, fără afânători, pe care o mâncai goală cu mare poftă...

Mămăliga aurie, pripită sau fiartă, din mălai măcinat la moară, pe pietre...

Ulciorul din pământ sfânt, făcut cu grijă pe roată de olar, din care sorbeai lacom însetat, apă rece de izvor...

Blidul și lingura din lemn care se găseau pe masa moromeților satului românesc, sorbind ștevia, lăptucii, salata de pădure, drese cu smântână sau lapte bătut...

Tâlvul, cu care moșii noștri trăgeau „licoarea de Treime” sau Tudoran din butoaie cu doage din lemn de dud, salcâm sau stejar...

Spânzuratul, cel strecurat cu mare grijă și nerăbdare potolită prin vrana butoiului cu tărie, tras cu ață din cânepă...

Și câte și mai câte ne lipsesc... Dar în primul rând **pârleazul**, cuvânt care mă obsedează, uitat de mult timp.

Lipsesc, prin uitare, multe altele: vârtelnița, rotanul, sucala, sădila, crința, șiștarul, războiul de țesut, ițele, pieptenele, suveica, spata, pirostriile, furcile de tors frumos înflorate de ciobani în dorul nevestelor sau iubitelor, urdașul, talmeșul, balmeșul, putineiul și câte altele de care tineretul nu numai că nu a auzit dar nici nu le-au văzut. Poate dau de ele prin podul casei dar neștiindu-le rostul, le fac surcele de ațâțat focul.

Crimă, mare păcat să aruncăm în uitare veșnică tradiții și preocupări ale neamului românesc!

S
E
M
N
A
L

VIATA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

Vineri, 18 octombrie 2017, un grup de profesori și elevi de la Școala Gimnazială „Principesa Elena Bibescu” au luat inițiativa pioasă de a comemora cei 115 ani de la plecarea dintre cei vii a marelui pianiste de notorietate europeană, principesa Elena Alexandru Bibescu, fiica lui Manolache Kostaki Epureanu. Întrucât fiica își doarme somnul etern în aceeași criptă, momentele de pietate s-au desfășurat în fața impunătorului monument funerar al tatălui. Participanții au

Slujba religioasă oficiată de preotul Adrian Țapu la monumentul familiei Manolache Kostaki Epureanu

Au vorbit la comemorare: preot Adrian Țapu, Elena Popoiu și prof. Ionel Dumitrașc

aprins o lumânare și au ascultat cu reculegere slujba religioasă, oficiată de părintele Adrian Țapu de la Biserica Sf. Gheorghe, și cuvintele de omagiere rostite de prof. Elena Popoiu, din partea Academiei Bârlădene, și de prof. Ionel Dumitrașc, directorul școlii. A fost un ceas al unei amieze strălucitoare, cu soarele blând și culorile toamnei într-un apogeu concordant cu marii artiști...

Sâmbătă, 4 noiembrie 2017, Muzeul „V. Pârvan”, prin muzeograf Alina Butnaru, în colaborare cu prof. Marcel Proca, au organizat expoziția „Arhitectura Bârladului de altădată. Clădiri demolate în anii '70-'80”. La vernisajul expoziției, prof. Elena Monu a prezentat publicului istoricul și localizarea clădirile evocate, insistând asupra personalităților ale căror nume se leagă de aceste imobile dispărute de cel puțin jumătate de veac.

Sâmbătă, 11 noiembrie 2017, ora 11, cea de-a treia reuniune de toamnă a Academiei a fost una literară, având tema: „Arta scrisului la ea acasă. Petruța Chiriac și Silvia Budescu.” Despre cărțile celor două autoare: *Stele de gând publicistic*, respectiv *Cine ești tu, femeie?*, au vorbit profesorii: Paula Matei, Tincuța Dangă, Mihai Luca, Gheorghe Clapa. Conform cutumei, au luat apoi cuvântul autoarele. Poetul Simion Bogdănescu le-a oferit flori din partea Academiei Bârlădene. Un gest de reverență i-a fost adresat, într-un moment aniversar de semnificație, distinsei doamne profesoare Petruța Chiriac.

Cele două autoare, Petruța Chiriac și Silvia Budescu, primind flori de la poetul Simion Bogdănescu

Trei dintre prezentatorii cărților: Paula Matei, Gheorghe Clapa și Tincuța Dangă

Sâmbătă, 18 noiembrie 2017, ora 11, Academia Bârlădeană, în colaborare cu Primăria și Consiliul local, au organizat, în Sala de consiliu, o reuniune culturală de excepție, având doi invitați din Iași: Lucian Vasiliu, directorul Editurii

Oaspeți dragi din Iași: Lucian Vasiliu și Dragoș Pătrașcu

Imagine de ansamblu din Sala de consiliu a Primăriei

Junimea și al revistei *Scriptor*, și prof. univ. dr. Dragoș Pătrașcu, binecunoscut artist plastic. Fericit ales, titlul manifestării a cărei idee s-a născut încă din primăvară, a fost: „Dialogul cărților cu artele plastice“. Un public cald și avizat a audiat cu mare interes alocuțiunile celor doi invitați, personalități de talie ale culturii române actuale. Ca întotdeauna marcat emoțional de regăsirea cu bârlădenii, Lucian Vasiliu și-a axat cuvântul pe activitatea Editurii Junimea, aflată în prag de semicentenar, oferind, și de această dată, cărți „junimiste“ și exemplare ale celui mai recent număr al revistei *Scriptor*. Profesorul și artistul plastic Dragoș Pătrașcu și-a transformat expunerea, susținută de imagini proiectate ale lucrărilor sale, într-o adevărată lecție și o incursiune în istoria propriei opere. Dialogul celor doi invitați profund atașați Bârladului natal s-a desfășurat într-o tonalitate de deplină armonie și a fost, de aceea, receptat pe deplin de cei prezenți.

Joi, 23 noiembrie 2017, ora 11, Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza“, în colaborare cu Academia Bârlădeană, au organizat, la sediul C.A.R.P. Bârlad, un eveniment cultural cu titlul „Dialoguri în noiembrie“, inițiat de președinții celor două instituții, Nicolaie Mihai și Elena Monu, și moderat de prof. Gruia Novac. Invitați din vreme, au onorat manifestarea doi scriitori băcăuani: Petre Isachi și Viorel Savin, care au vorbit despre activitatea lor literar-publicistică și au răspuns întrebărilor moderatorului. Au mai avut intervenții: Elena Monu, Nicolaie Mihai, Ioan Ciobanu, precum și Roxana Feraru-Miron, vice-primar al municipiului.

Tot joi, 23 noiembrie 2017, ora 17, la București, în spațiul rezervat Editurii Spandugino la Târgul de Carte „Gaudeamus“, a fost lansat noul volum de proză al domnului C.D.Zeletin: *Domnu-i Domn și Ierui Ier*. Au luat cuvântul: doamna Lavinia Spandonide, directoarea Fundației și Editurii Spandugino, domnul Paul Marinescu, redactorul șef al editurii și scriitorii: Mircea Coloșenco (observați că, prin alegerea vorbitorilor, domnul Zeletin a ținut să includă un bârlădean, eminentul

critic și istoric literar) și conf. univ. dr. Corneliu Zeana, medic scriitor, director fondator al revistei *Cugetarea europeană/ La Pensée Européenne*. În final, a spus câteva cuvinte autorul.

Vineri, 1 decembrie 2017, în Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu“ din Iași, Societatea literară și Editura Junimea au organizat, împreună cu descendenți ai familiei Negruzzi, festivitatea de premiere a celei de-a II-a ediții a „Premiilor Negruzzi“. Juriul a decernat premiile următorilor: poetul, criticul și istoricul literar clujean Ion Pop, acad. Alexandru Zub, d-na Elsa Lüeder, soția lingvistului și filologului Paul Miron, primul profesor universitar de limba și literatură română în Germania, cel care a realizat, cu ani în urmă, asocierea dintre Universitatea din Freiburg și Universitatea „Al. I. Cuza“. Invitată la eveniment de către poetul Lucian Vasiliu, directorul Editurii Junimea, Academia Bârlădeană a fost reprezentată de prof. Elena Monu, doctor în istorie.

Joi, 7 decembrie 2017, ora 12, la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul“ din Vaslui, a avut loc lansarea celei mai recente ediții din opera poetică a lui Mihai Eminescu, în Colecția „O sută și una de poezii“ a Editurii Academiei Române. Această ediție, realizată cu profesionalism de eminescologul Theodor Codreanu (selecția textelor, studiu introductiv, schiță biografică, note și 64 de repere critice, începând cu I.L. Caragiale și Titu Maiorescu și terminând cu Adrian Dinu Rachieru și Mircea Platon) se adresează unei largi mase de cititori, aducând o nouă viziune critică asupra operei marelui poet. Invitați de onoare la evenimentul moderat de Gelu Voicu Bichineț au fost câțiva eminenți eminescologi: acad. Mihai Cimpoi (Chișinău), prof. univ. dr. Nicolae Georgescu (București) și cercetătorul și scriitorul Ion Filipciuc (Câmpulung Moldovenesc). Au participat și scriitori din județul Vaslui. A fost un adevărat regal de înaltă spiritualitate eminesciană și românească, în prezența unui numeros public.

În prezidiu, la Biblioteca Județeană din Vaslui: Gelu Bichineț - director și trei eminescologi de seamă: Theodor Codreanu, acad. Mihai Cimpoi, Ion Filipciuc.

LERUI LER

Vine Crăciunul!

Sub egida staulului, boulenii suflă cald asupra Spiritului ce stă să coboare în Trup, anume pentru ca trupul prăpădiților și suferinzilor lumii să tresalte și să se înalțe măcar cu un deget deasupra sfârșelilor lui mizere, dar trufașe, spre a vedea Calea.

Spiritul va să coboare în Trup: începe cu adevărat istoria! Până la venirea lui Hristos, pridvorul ei orfan, plin ochi, sta să plesnească sub presiunile așteptării.

Vine Crăciunul și lumea va fi stăpânită de Copil. Cad ninsori înfiorate, fiecare fulg coboară cu iluzia înălțării. Pieptul pământului se umflă alb, crezându-se exonerat de mizeria ce-i dedesubt: nu presimte salvarea în puritate și nici nu cugetă la ideea de primenire...

C. D. ZELETIN

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Xilogravură de Teodosie Monahul, realizată între anii 1831 și 1832, împodobind Psaltirea tipărită în Mănăstirea Neamț și legată în piele. Reproducere după exemplarul familial aflat în Arhiva C.D. Zeletin, moștenit de la răs-străbunicul său, preotul Petre Spiridon, din satul Burdusaci, fostul județ Tecuci, astăzi în județul Bacău.

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXIV, nr. 4(69), decembrie 2017, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Responsabili de număr: Elena Popoiu și Serghei Coloșenco.

Fotografii: Mirela Chicoș, Cezar Crăescu, Ionel Dumitrașc.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Academia Bârlădeană
urează cordial tuturor
cititorilor
Crăciun fericit
și un An Nou cu bucurie!
La mulți ani !

Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene